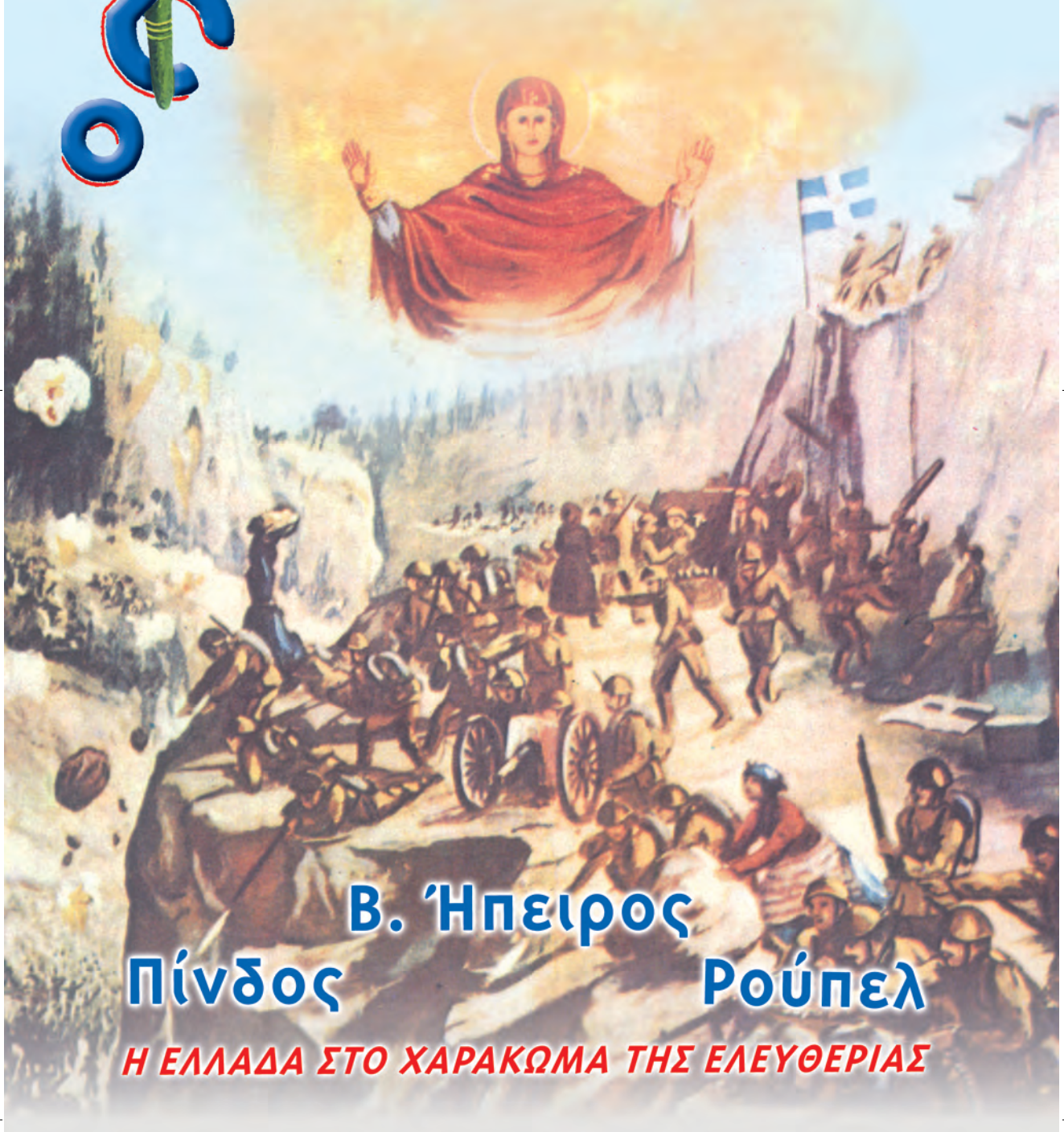

Ολυσσός

ΜΑΘΗΤΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΩΝ «ΑΠ. ΠΑΥΛΟΣ»
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2008

19

Β. Ήπειρος
Πίνδος **Ρούπελ**

Η ΕΛΛΑΔΑ ΣΤΟ ΧΑΡΑΚΩΜΑ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

**Μαθητικό Περιοδικό
των ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΩΝ
«ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ»
20100 Ισθμός Κορίνθου
Τηλ. 27410- 29663**

Περίοδος Β΄, Χρόνος Β΄
(Περίοδος Α΄: 1994 - 8)

**ΤΕΥΧΟΣ 19 (68)
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2008**

Συντάσσεται από Μαθητές των Εκπαιδευτη-
ρίων με την επιμέλεια της Διεύθυνσης.
ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΥΛΗΣ:

Χριστ. Γ. Κωνσταντόπουλος

ΕΚΔΟΤΗΣ - ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ:

Σύλλογος «**ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ**» Σ.Α.

Γέλωνος 9, 11521 Αθήνα,

Τηλ. 210- 64 43 294

Τύποις: Paper Graph

- ΔΙΑΝΕΜΕΤΑΙ ΔΩΡΕΑΝ -

Εξώφυλλο: "Η πανωλεθρία των Ιταλών στην Πίνδο",
λιθογραφία της εποχής

Οπισθόφυλλο: "Εποποιία της Πίνδου",
λιθογραφία Δ. Έκτορος

Περιεχόμενα

σελ.:

Γενναίοι τότε και τώρα	155
Η ασύστολη πρόκληση της Ιταλίας /	
Υποκρισία Φασιστικής Κυβέρνησης.....	156
Το Μαυσωλείο των Ηρώων της «ΕΛΛΗΣ» /	
Απολυτικό της Αγ. Σκέπης.....	157
Η «λαβωμένη» Παναγιά.....	158-159
Η ΙΤΑΛΙΚΗ ΕΠΙΘΕΣΗ (Πίνδος -Β. Ήπειρος)	
Το Μανιφέστο / Στης Πίνδου τα ράχια (ποίημα).....	160
Η απήχηση του ελληνικού «ΟΧΙ» /	
Σύσσωμος ο ελληνικός λαός μάχεται.....	161
Κ. Δαβάκης, Επταχώρι -Πίνδος.....	162
Ο στρατός μας κυριεύει την Κορυτσά /	
Η μάχη με τα χιόνια.....	163
«Ήταν γενναίο παιδί ».....	164
Η Λευτεριά στη Β. Ήπειρο / Ποιήματα	165
Οι γυναίκες του '40 στο Στρατοδικείο /	
Ελληνίδες (ποίημα).....	166
Τα φιλάνθρωπα αισθήματα των στρατιωτών μας /	
Συνολικές απώλειες.....	167
Η ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΣΗ - ΡΟΥΠΕΛ /	
Η δολιότητα της ναζιστικής Γερμανίας.....	168
Το γερμανικό τελεσίγραφο / Μεγάλη Παρασκευή του 1941..	169
Ποια τα οχυρά μας στο Ρούπελ / Ανακοινωθέν /	
Η ηρωική Αντίσταση / Ο ήρωας Λοχίας Ίντζος.....	170
Η επίθεση κατά του Ρούπελ /	
Τα μετά τη συνθηκολόγηση	171
Ο θαυμασμός των αντιπάλων.....	172
Πώς οι γενναίοι ανανεώνουν τον όρκο τους	173
Θαυμασμός και ευγνωμοσύνη.....	174
Εκδηλώσεις χαράς και δημιουργίας.....	175
Φιλολογική Γωνιά.....	176-177
Σπίθες: Πως είδαν τον πόλεμο οι Έλληνες γελοιογράφοι.....	178
Σπίθες: Γελοιογραφίες που δημοσίευσε ο Ξένος Τύπος...	179
Συνεργάτες - Βοηθήματα του αφιερώματος.....	179
Στις κορφές της Πίνδου (ποίημα)	180

Η σημασία της μάχης της Ελλάδος

Ο αγώνας των Ελλήνων είχε... τόσο μεγάλο ειδικό βάρος, ώστε καθ' όλη τη διάρκειά του η διεθνής αναμέτρηση είχε περιέλθει σε δευτερεύουσα μοίρα και η ανθρωπότητα μιλούσε για την Ελλάδα.

Διότι αυτή έδωσε την πρώτη στην Ξηρά νίκη στα ελεύθερα έθνη. Αυτή θρυμμάτισε τον θρύλο του αήττητου Άξονα. Αυτή ανέτρεψε τις προοπτικές του και το χρονοδιάγραμμα των επιχειρήσεών του.

Όλοι του πολέμου οι παράγοντες ήταν συντριπτικά δυσμενείς για το ελληνικό έθνος: αριθμός, οπλισμός, μέσα, έδαφος, πρωτοβουλία, χρόνος, καθεστώς, υλική στάθμη. Ένας μόνο ήταν ευνοϊκός: ο ψυχικός. Και αυτός νίκησε γιατί μεγαλύτερη δύναμη και τελειότερο όπλο από την ψυχή δεν υπάρχει.

(Θεοφ. Παπακωνσταντίνου, Η Μάχη της Ελλάδος, 1940-41)

Με τους μαθητές μας

Γενναίοι τότε και τώρα

Εμπρός, παιδιά της Ελλάδος

Φίλες και Φίλοι,

Το τιμημένο εκείνο πρωινό της 28ης Οκτωβρίου 1940 οι Έλληνες ξεκίνησαν για να πεθάνουν αυτοί, αλλά για να ζήσει η ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ. Αν δεν υπήρχαν τότε αυτοί οι μάρτυρες, η ζωή (και η δική μας ζωή) θα ήταν ένα μαρτύριο.

Οι στρατιώτες μας, με την ψυχή αδάμαστη και ατσάλενια σαν την αιχμή της λόγχης τους, πολεμούσαν και θυσιά-ζονταν για της πατρίδας την ελευθερία. Έβλεπαν οι ξένοι τα ανδραγαθήματα των στρατιωτών μας, τα θαύμαζαν και έπλε-καν τα πιο ωραία εγκώμια για τον ηρωισμό τους.

Στο θρίαμβο αυτό ήταν συντελεστές Σακόμη και τα παιδιά. Ατρόμητα μπρο-στά στους κινδύνους στάθηκαν τα Ελλη-νόπουλα. Κουβαλούσαν στις πλάτες τους βαριά κιβώτια με πολεμοφόδια και τρόφι-μα, όπως ακριβώς και πολλές ηρωίδες της Πίνδου.

Στις κορυφές των βουνών, μέσα στα Σχιόνια, στάθηκαν ακατάβλητοι οι φρουροί μας σαν γιγάντιος κυματοθραύ-στης στη βαρβαρική εισβολή. Το αίσθημα της ευθύνης τούς ωθούσε σε ηρωική στά-ση ζωής. Ο ηρωισμός τους ανάβρυζε από την απόφασή τους: Ελευθερία ή Θάνατος. Παράδοση του Έλληνα είναι ο ηρωισμός. Αυτό βέβαια είναι μεγάλη ευλογία. Είναι όμως και μεγάλο χρέος. Ο Έλληνας είναι χρεωμένος περισσότερο από τον ξένο να θυμάται. Να θυμάται τους μεγάλους νε-κρούς υπέρ της Πατρίδας. Και νάναι απο-φασισμένος να φανεί αντάξιός τους.

Σήμερα δυστυχώς μερικοί νεοέλληνες χθες, προφανώς γιατί τους θυμίζει κάποι-ες ευθύνες, ενώ αυτοί προτιμούν την α-νευθυνότητα. Όμως, σαν Έλληνες έχουμε στο χθες τις ρίζες μας που, αν τις κόψου-με, θα ξεραθούμε πολιτιστικά, ηθικά, θρη-σκευτικά.

Ένα μέρος των τωρινών Ελλήνων που είναι βυθισμένοι στον υλοζωισμό και στα τενάγη της φαύλης ζωής, αποστρέφον-ται το ηρωικό παρελθόν των προγόνων μας φοβούμενοι... τη σύγκριση μαζί του. Ζούνε αιχμάλωτοι στο «τώρα», που δεν τους αφή-νει να κοιτάζουν και το παρελθόν. Ξεχνούν πως το αύριο αρχίζει από το χθες. Εμείς α-ναφερόμαστε στις ρίζες μας, γιατί ζητάμε να διαφυλάξουμε το ήθος, τη λεβεντιά, το ελληνικό φιλότιμο, αρετές που πρέπει να πρυτανεύουν και στη δική μας ζωή. Έλληνα αληθινό δεν σε κάνει μόνον η καταγωγή αλ-λά κυρίως η αγωγή και η διαγωγή. Ο ηρωι-σμός ως στάση ζωής δεν είναι θέμα καταβο-λών αλλά **θέμα παιδείας**. Θέμα παιδείας οι-κογενειακής, σχολικής, κοινωνικής. Ζητάμε την αναβάπτιση στη γενναία στάση ζωής που μας δίδαξε έμπρακτα η ηρωική γενιά της Ελληνικής Εποποιίας του 1940-41.

Φίλες και φίλοι, και **σήμερα κινδυνεύει η Φεθνική μας υπόσταση**. Κινδυνεύει από την εισβολή ξένων στοιχείων που έχουν προκαλέσει σε πολλούς ηθική καθίζηση. Ό-λοι αυτοί αντιλαμβάνονται τη ζωή όχι με μέ-τρα αδελφικά, φιλόφροντα, θεϊκά αλλά με μέτρα βαρβαρικά, μέτρα ποσότητας κι όχι ποιότητας, μέτρα αριθμών κι όχι προσώπων. Πιστεύω πως με καταλαβαίνετε. Λοιπόν, κα-λούμεθα καθένας σε στάση ζωής που θα τι-μά την πατρίδα, την οικογένεια, τον εαυτό του. Και θα δοξάζει το Θεό και την Παναγία μας. Προχωρήστε, φίλοι, στο μεγάλο σας σκοπό. Δουλέψτε μέσα σας τον ηρωισμό των γενναίων της φυλής μας. Μπορείτε να τον μετουσιώσετε. Και να τον βιώνετε καθη-μερινά με πράξεις ηρωικές, πράξεις ηθικής ελευθερίας και αυταπαρνήσεως. Εμπρός της Ελλάδας παιδιά. Γενναίοι τότε, γενναίοι και τώρα.

Πατρικά σας ασπάζομαι,
Χ.Γ.Κ.

Κάθε μήνα

«Οὔτοι ἐν ἄρμασι καὶ οὔτοι ἐν ἵπποις, ἡμεῖς δὲ ἐν ὀνόματι Κυρίου Θεοῦ ἡμῶν μεγαλυνθησόμεθα. Αὐτοὶ συνεποδίσθησαν καὶ ἔπεσαν, ἡμεῖς δὲ ἀνέστημεν καὶ ἀνωρθώθημεν» (Ψαλμ. 19, 8-9)

Η ΑΣΥΣΤΟΛΗ ΠΡΟΚΛΗΣΗ ΤΗΣ ΙΤΑΛΙΑΣ

Ο τορπιλισμός της «ΕΛΛΗΣ»

Η Ιταλία συνεχώς μας προκαλούσε. Ο τορπιλισμός της «ΕΛΛΗΣ» ήταν το κορύφωμα των ιταλικών προκλήσεων. Την αυγή της 15ης Αυγούστου 1940 το αντιτορπιλικό μας ζύγωνε στο ιερό νησί της Τήνου, για να συμμετάσχει στον επίσημο εορτασμό της Μεγαλόχαρης. Στις 8:25 π.μ. ακούστηκε στο λιμάνι δαιμονισμένος πάταγος και βουή. Τα σπλάχνα της «Ελλης»

χτυπήθηκαν ύπουλα από τορπίλη. Μεμιάς τινάχτηκαν σε μεγάλο ύψος σίδερα, ατμοί, σάρκες ανθρώπινες. Στα πλευρά του πλοίου κείτονταν νεκρά και βαριά πληγωμένα μέλη του πληρώματος. Τρία λεπτά αργότερα μια δεύτερη τορπίλη, αστοχώντας, σφηνώθηκε στο μώλο του λιμανιού, τινάζοντας νερά, τσιμέντα και πέτρες σε ύψος 70 μ. Σε λίγο μια τρίτη έσκασε κι αυτή στο λιμάνι. Στις δέκα παρά δέκα η

«ΕΛΛΗ» δεν υπήρχε πια. Είχε βουλιάξει. Η επιτροπή που συντάχτηκε γρήγορα αποφάσισε τη διενέργεια κατάδυσης, που έφερε από το βυθό ξεκάθαρα χαραγμένη την ταυτότητα του άνανδρου ενόχου: κομμάτια από τις τορπίλες με αριθμό μητρώου και στοιχεία ιταλικά. Ωστόσο, τα στοιχεία αποσιωπήθηκαν και δεν δόθηκαν στη δημοσιότητα παρά αργότερα, όταν πια κρίθηκε αναγκαίο. Ο περιβόητος πρε-

σβευτής της Ιταλίας στην Ελλάδα το 1940 Εμμανουήλ Γκράτσι στο βιβλίο του «Η αρχή του τέλους», που έγραψε αργότερα, χαρακτηρίζει τον τορπιλισμό της «ΕΛΛΗΣ» ως έγκλημα και απίστευτη ατιμία της Ιταλίας. Συγχρόνως όμως βεβαιώνει πως αυτός ο τορπιλισμός μετέβαλε την Ελλάδα «σε αρραγή ενότητα ψυχών και όπλων, αποφασισμένη να αμυνθεί».

Υποκρισία Φασιστικής Κυβέρνησης

Η Ιταλία διαβεβαίωνε επανειλημμένως πως δεν θα ανελάμβανε πολεμικές επιχειρήσεις εναντίον της Ελλάδας. Η πρεσβεία της στην Αθήνα, παραμονές της κηρύξεως του πολέμου, οργανώνει γιορτές και δεξιώσεις. Καλεί από τη Ρώμη το γιο του μεγάλου μουσουργού Τζ. Πουτσίνι για να παραστεί στην επίσημη παράσταση της «Μαντάμ Μπατερφλάι», που δινόταν το βράδυ της 26ης Οκτωβρίου στο Βασιλικό Θέατρο Αθηνών. Καλεί και όλους

τους επίσημους Έλληνες σε δεξίωση, προς τιμή του. Ωστόσο, το ίδιο βράδυ άρχισαν να καταφτάνουν στην πρεσβεία τα κρυπτογραφημένα τμήματα του ιταλικού τηλεσιγράφου. Το πρωί της 27ης Οκτωβρίου το τηλεσίγραφο αποκρυπτογραφείται και επιδίδεται, χωρίς προειδοποίηση, στον Έλληνα πρωθυπουργό στις 3 η ώρα μετά τα μεσάνυχτα. Ξημέρωνε η 28η Οκτωβρίου 1940!.....

Στις 15 Αυγούστου η Ιταλική κυβέρνηση δεν τα 'βαλε με ανθρώπους. Τα 'βαλε με την Παναγία, την μητέρα του Θεού. Τους ασεβείς θα τους τιμωρήσει ανάλογα με το έγκλημά τους.

Το Μουσωλείο των Ηρώων της “ΕΛΛΗΣ”

Βρίσκεται δίπλα στο Ναό της Παναγίας στην Τήνο.
Μπροστά η μαρμάρινη λάρνακα με τα οστά των 9 Ελλήνων
φονευθέντων, μελών του πληρώματος.
Δεξιά η πλάκα με τα ονόματά τους. Αριστερά θραύσματα
της τορπίλης.

Το Απολυτίκιο της Αγίας Σκέπης

Τῆς Σκέπης σου, Παρθένε, ἀνυμνοῦμεν τὰς χάριτας,
ἦν ὡς φωτοφόρον νεφέλην ἐφαπλοῖς ὑπὲρ ἔννοιαν
καὶ σκέπεις τὸν λαόν σου νοερῶς ἐκ πάσης τῶν ἐχθρῶν ἐπιβουλῆς.
Σέ γάρ σκέπην καὶ προστάτην καὶ βοηθόν
κεκτήμεθα βοῶντες Σοι:
Δόξα τοῖς μεγαλείοις σου, Ἄγνή,
δόξα τῇ θεῖα Σκέπῃ σου,
δόξα τῇ πρὸς ἡμᾶς σου προμηθεΐα, Ἄχραντε.

«Ἡ θεία Σκέπη σου, Κόρη, επισκιάζει τους πιστούς
και το ημέτερον Γένος σκέπει, διέπει και φρουρεί.»

Η “ΛΑΒΩΜΕΝΗ” ΠΑΝΑΓΙΑ μέσα από τα κείμενα του '40 *

της Ζωής Γκενάκου

Επίκ. Καθηγήτριας Πανεπιστημίου Κρήτης

Θα ψηλαφίσουμε μέσα σε κείμενα της εποχής, όσο γίνεται πιο χειροπιαστά, την πνοή και την έμπνευση ενός άνισου αγώνα που έκανε την Ευρώπη ολόκληρη να ονομάζει έκτοτε τους ήρωες Έλληνες.

Ο λαός είδε την επίθεση των Ιταλών το 1940, που στην πραγματικότητα άρχισε με τον τορπιλισμό της Έλλης, όχι σαν ένα πόλεμο, αλλά σαν μια ανίερη προσβολή στο άγιο πρόσωπο της Παναγίας. Έγραφε ο Αρχηγός του Β΄ Σώματος Στρατού:

«Ο τορπιλλισμός της Έλλης έθιξε το ορθόδοξο φρόνημα και το ελληνικό φιλότιμο του στρατού.

Στρατηγός Δημ. Παπαδόπουλος,
10 - 11 - 1940.»

Επίσης ο Γεώργιος Βλάχος έγραφε:

«Είναι Δεκέμβριος... Κι η Θεομήτωρ που εγκατέλειψε το νησί της και ευρίσκεται εκεί πάνω, ...θα εορτάσει μαζί με τον στρατό μας Χριστούγεννα».

Η εικόνα της Μεγαλόχαρης στέλνεται απ΄ τον αρχιεπίσκοπο Χρύσανθο στην πρώτη γραμμή του μετώπου.

«Ο μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος Αθηνών απέστειλε εις το μέτωπον δι΄ ειδικού κληρικού εικόνα της Παναγίας Γλυκοφιλούσης και Μεγαλόχαρης προς ενίσχυσιν του μαχομένου στρατού και κραταιάν αυτού προστασίαν και σκέπην...».

Εξάλλου, ένας πολεμιστής έγραφε:

«Καίτη μου, δεν θέλω να μου στείλεις φανέλες και κάλτσες. Προτιμώ να μου φτιάξεις και να μου στείλεις μια σημαία της ξηράς, στο μέγεθος που έχουν τις σημαίες των τα σωματεία. Στο κέντρον, μέσα σ΄ ένα χρυσό κύκλο, να βάλεις τον Ντίνο να ζωγραφίσει την Παναγία της Τήνου. Μια τέτοια σημαία θέλω να κάνω δώρο στο λόχο μας. Θα παραξενεύσαι, γιατί δεν με ήξερες για θρήσκο. Αλλά απ΄ όσα βλέπουν τα μάτια μου, πιστεύω κι εγώ ότι μια θεική δύναμις συντροφεύει το στρατό μας. Άλλωστε, πώς μπορούσα να μείνω μόνος εγώ ασυγκίνητος μέσα στο κύμα της πίστεως που έχει όλος ο στρατός μας προς την Παναγία της Τήνου, που την πιστεύει προστάτιδά του;»

Και οι μαρτυρίες ότι η Παναγιά προπορευόταν στη μάχη ήταν πολλές στις εφημερίδες και τα κείμενα της εποχής:

« Η μάχη της Πίνδου είχε τελειώσει... Ενώ το χιόνι πύκνωνε όλο και περισσότερο... ο φαντάρος είχε σηκώσει το γιακά της χλαίνης ... και με το μάνλιχερ στη χούφτα, όπλο και ραβδί, προχωρούσε απ΄ τα κάτασπρα καταρράχια... Στο μέτωπο, σ΄ όλη τη γραμμή... ο ελληνικός στρατός άρχισε να έχει παντού το ίδιο όραμα: Έβλεπε τις νύχτες μια γυναικεία μορφή να προβαδίζει, ψηλόλιγνη, αλαφροπερπάτητη, με την καλύπτρα της αναριγμένη απ΄ το κεφάλι στους ώμους. Την αναγνώριζε, την ήξερε από πάντα, του την είχαν τραγουδήσει σαν ήτανε μωρό κι ονειρευότανε στην κούνια. Ήταν η μάνα η μεγαλόψυχη στον πόνο και στην δόξα, η λαβωμένη της Τήνου, η Υπέρμαχος Στρατηγός».

Και η είδηση ξεπέρασε τα σύνορα της Ελλάδος:

Λονδίνο, 23 Νοεμβρίου

Ο ραδιοφωνικός σταθμός του Λονδίνου μετέδωσε κατά την σημερινή πρωινή εκπομπή του το ακόλουθο συγκινητικό περαστικό, συμβάν εις τα ελληνοαλβανικά σύνορα.

Μια μικρά ομάς Ελλήνων στρατιωτών, φρουρούσα εις κάποιο σημείον των συνόρων, είδε να εμφανίζεται ενώπιόν της, εν τω μέσω του σκότους, μία γυνή, φέρουσα πέπλον. Ο επί κεφαλής της μικράς φρουράς εφώναξεν ευθύς: «Τις ει;» Τότε η άγνωστος ανέσυρε το πέπλον της και οι Έλληνες στρατιώται αντίκρισαν κατάπληκτοι το πρόσωπον της Παναγίας, η οποία τους είπεν: «Εγώ είμαι. Δεν θα λησμονήσω ποτέ την προσβολήν που μου έκαμαν εις την Τήνον...»

Ύστερα εξηφανίσθη η Παναγία από τους οφθαλμούς των στρατιωτών, που είχαν γουυπετήσει έντρομοι.»

Συχνά τη μαυροφόρα Παναγία βλέπει κι ο εχθρός, όπως φάνηκε από μαρτυρίες αιχμαλώτων, και του κόβονταν τα γόνατα. Ένα περιστατικό από εφημερίδα της εποχής δίνει ανάγλυφα τις εμπειρίες των Ιταλών:

«Προ δεκαπέντε ημερών περίπου ένα τμήμα του στρατού μας συνέλαβε στο βόρειο μέτωπο μερικούς Ιταλούς σκιέρ που οδηγήθηκαν αμέσως προς ανάκρισιν. Φυσικά η ανάκρισις εγένετο με διερμηνέα.

*Σημ. Το κείμενο που ακολουθεί είναι σύμπτυξη (ευρύτερου μελετήματος) που κάναμε με την άδεια της συγγραφέως.

- Γιατί δεν στέκεστε να πολεμήσετε, αλλά παραδίδεσθε αμέσως; ηρώτησεν ο ανακρίνων αξιωματικός έναν από τους αλπινιστάς αιχμαλώτους.

- Επειδή ξέρομε ότι δεν μπορούμε να τα βγάλουμε πέρα.

- Πώς το συμπεραίνετε αυτό;

- Μας εσείς έχετε και τις γυναίκες που πολεμούν κοντά σας...

- Αυτό, παρετήρησεν ο αξιωματικός, έγινε μια φορά ...στα χωριά της Πίνδου!

- Ποια Πίνδο; εφώναξεν ο αλπινιστής. Εμείς είδαμε και προχθές ακόμα, επικεφαλής ενός λόχου σας, μια γυναίκα που τραβούσε μπροστά και σας έδειχνε το μονοπάτι, όπου μας κυκλώσατε.

- Τι γυναίκα ήταν αυτή;

- Μια μαυροφόρα, ψηλή, μελαχρινή, με καλύπτρα γύρω από το κεφάλι, που γύριζε πότε πότε και χαμογέλαγε στους φαντάρους σας...

- Την είδες εσύ αυτή τη γυναίκα;

- Την είδα κι εγώ κι άλλοι Αλπίνοι όπως κατεβαίναμε με τα σκι μέσα στα χιόνια... Και την είδαν και από άλλα τμήματα... Κάθε λόχος σας έχει και από μια τέτοια Οδηγήτρια...».

Ίσως κάποιος θα μπορούσε να σκεφθεί ότι όλα αυτά οφείλονταν στον ευφάνταστο, θρησκευόμενο και ενθουσιώδη χαρακτήρα των Ελλήνων. Όμως το καλοκαίρι του 1973 στα αρχεία του Λονδίνου βρέθηκε μία αναφορά του άγγλου πρεσβευτή στην Ελλάδα την εποχή του πολέμου M. Palairet. Το πνεύμα του παράξενου αυτού διπλωματικού εγγράφου αποδεικνύει περίτρανα ότι κι ένας ξένος είχε καταλάβει πως **οι Έλληνες πολεμούσαν έναν εχθρό που πρόσβαλε την Παναγιά**, έχοντας στα χαρακώματα τη σεπτή σκιά Της. Ίσως η κεντρική ιδέα του πολέμου του 1940 να βρίσκεται στις προδρομικές διαπιστώσεις αυτού του εγγράφου που γράφτηκε στις 9 - 12 - 1940:

No 306

Από τη Βρεταννική Πρεσβεία
ΑΘΗΝΑΙ

Δεκέμβριος 9, 1940

Κυρίε μου,

Εις την επιστολήν μου No 293 της 23ης Νοεμβρίου ανέφερα την ευρέως παραδεχόμενη πίστιν εδώ ότι ο ελληνικός στρατός

απολαμβάνει της ιδιαίτερας προστασίας της Παναγίας της Τήνου και ότι οι νίκες του, οι οποίες δύνανται ασφαλώς να ονομασθούν θαυματουργικές, οφείλονται εις την επέμβασίν της. Αυτή η πίστις έχει τώρα γίνει πεποιθήσις και υπάρχουν αναρίθμητες ιστορίες της παρουσιάσεως της Ευλογημένης Παρθένου εις στρατιώτας εις το μέτωπον, ενθαρρύνοντάς τους εις την μάχην με υποσχέσεις ότι η ιεροσουλία που έγινε από τους Ιταλούς εις τον Ναόν της κατά την εορτήν της Κοιμήσεως θα ετιμωρείτο από μία μεγάλη ήττα...

Φαίνεται ασύνηθες ν' αφιερώνω μία επίσημη επιστολή σε τοιούτο θέμα, αλλά δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η πεποίθησις πως υποστηρίζεται από υπερφυσική βοήθεια έχει συμβάλει πολύ εις την ενθάρρυνσιν του Ελληνος στρατιώτου, εις την ακούραστον επιδίωξί του δια νίκη και του Ελληνικού λαού εις τον ενθουσιασμόν του δια τον πόλεμον...

Ο Στρατηγός Μεταξάς...(βεβαιώνει:)'Η υπόθεσις μας έχει την ευλογία του Θεού και ο λαός της Τήνου θα δικαιωθή εις την πεποίθησίν του ότι η βάρβαρος και δολία επίθεσις κατά της «Ελλης» θα λάβη εκδίκησιν.'

Η επίθεσις κατά της «Ελλης» στην Τήνο απεδείχθη πράγματι ένα σοβαρό λάθος, δια το οποίον πρέπει να μετανοούν οι Ιταλοί τώρα σκληρά. Όχι μόνον ένωσε την Ελλάδα, την εβοήθησε από την αρχή με την πεποίθησιν ότι τα όπλα της εβοηθούντο θαυματουργικώς - μία πεποίθησις η οποία εις αυτήν την χώραν των ισχυρών και βαθέων θρησκευτικών παραδόσεων έχει ανεκτίμητη αξία.

Έχω την τιμήν να παραμένω με τον μεγαλύτερον σεβασμόν, Κύριέ μου,

Ο πιο ταπεινός και πλέον πιστός υπηρέτης Σας.

MICHAEL PALAIRET».

Ποιος θα το φανταζόταν ποτέ ότι η λαβωμένη Παναγιά δια του διπλωματικού εγγράφου θα ενημέρωνε το Foreign Office ότι αυτή ήταν η Υπέρμαχος Στρατηγός και σ' αυτήν οφείλονται τα νικητήρια;

Μήπως αυτή η αναφορά μας μπορεί να οδηγήσει σε γόνιμους προβληματισμούς **επαναπροσδιορισμού της πνευματικής μας ταυτότητας;**

Το Ελληνικό Έθνος σύσσωμο και σύμφυχο, στρατός και λαός, ανακήρυξε στρατηγό του υπέρμαχο στον πόλεμο την αιεπάρθενο Κόρη και τέθηκε κάτω από τη σκέπη και προστασία της.

Η ΙΤΑΛΙΚΗ ΕΠΙΘΕΣΗ (Πίνδος - Β. Ήπειρος)

ΤΟ ΜΑΝΙΦΕΣΤΟ

(Λίγες μέρες μετά την κήρυξη του πολέμου αντιπρόσωποι των κορυφαίων πνευματικών ανθρώπων της Ελλάδας απευθύνθηκαν με το παρακάτω έγγραφό τους - «Μανιφέστο» προς τους «ελευθέρους ανθρώπους όλων των εθνών», υπογραμμίζοντάς τους να μην ξεχνούν στις κρίσιμες αυτές στιγμές ότι η Ελλάδα με τον αγώνα της αυτό «πολεμά για τη μοίρα όλου του κόσμου».)

Οι νέοι συγγραφείς της Ελλάδας, που αντιπροσώπευσαν τα τελευταία χρόνια τις νεώτερες αναζητήσεις του ελληνικού πνεύματος, απευθύνονται στους συναδέλφους και συνοδοιπόρους τους του κόσμου ολόκληρου.

Η μάχη της Ελλάδας είναι μια μάχη παγκόσμια. Ο ελληνικός στρατός είναι σήμερα μια προφυλακή των εθνών στον αγώνα τους εναντίον της καινούριας μορφής της σκλαβιάς.

Για να κερδίσουμε αυτή τη μεγάλη μάχη, θα κάνουμε όλες τις θυσίες, όπως έκαναν πάντα οι Έλληνες όταν πολεμούσαν για την ελευθερία. Δε θα συλλογιστούμε ούτε τη ζωή μας, ούτε τη ζωή των δικών μας, ούτε τις πόλεις μας, που βομβαρδίζονται, ούτε τον πλούτο του τόπου μας που καταστρέφεται. Το έμβλημά μας είναι το ίδιο έμβλημα των πατέρων μας του 1821: Ελευθερία ή Θάνατος.

Ο Μουσολίνι δε μας ήξερε καλά. Δεν κατάλαβε ποτέ την ιστορική παράδοση, την ηθική ζωή, το ψυχικό σθένος της μικρής Ελλά-

δας. Δεν πρόβλεψε τη μεγάλη χαρά που κυριέψε τον τόπο μας, όταν αντήχησαν τα πρώτα πυρά κι έφεραν την είδηση ότι ήρθε ξανά στην Ελλάδα η ώρα της μοίρας, της θυσίας και της δόξας.

Ο ιταλικός φασισμός βαδίζει προς το θάνατο κι εμείς οι Έλληνες σκάβουμε τον τάφο του. Μπορεί να πεθάνουμε, αλλά θα πεθάνει κι αυτός. Θα τον σκοτώσει το Ελληνικό Πνεύμα, που έχει σκοτώσει εχθρούς μεγαλύτερους και φοβερότερους απ' αυτόν.

Ελευθέροι άνθρωποι όλων των εθνών, συγγραφείς, ποιητές, καλλιτέχνες, φιλόσοφοι, ιδεολόγοι, μην ξεχνάτε ότι η Ελλάδα πολεμά για τη μοίρα του κόσμου".

ΑΛΕΞΙΟΥ ΕΛΛΗ, ΒΕΝΕΖΗΣ ΗΛ., ΒΡΕΤΤΑΚΟΣ Ν., ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ ΑΛΚ., ΔΗΜΑΡΑΣ Κ., ΕΛΥΤΗΣ ΟΔ., ΘΕΟΤΟΚΑΣ Γ., ΘΡΥΛΟΣ ΑΛΚ., ΙΑΚΩΒΙΔΗ ΛΙΛΗ, ΚΑΤΑΓΑΤΣΗΣ Μ., ΚΑΡΑΝΤΙΝΟΣ Σ., ΚΑΣΤΑΝΑΚΗΣ ΘΡ., ΛΑΤΣΙΜΠΑΛΗΣ Γ., ΚΟΤΖΙΟΥΛΑΣ Γ., ΚΟΥΚΟΥΛΑΣ Λ., ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΣ Φ., ΜΥΛΩΝΟΓΙΑΝΝΗΣ Γ., ΝΑΚΟΥ Λ., ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ Μ., ΝΙΚΟΛΑΡΕΪΖΗΣ Δ., ΜΠΑΡΛΑΣ Τ., ΠΑΝΣΕΛΗΝΟΣ ΚΛ., ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ Σ., ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ Μ., ΠΑΡΑΣΧΟΣ ΚΛ., ΠΕΤΣΑΛΗΣ Δ., ΣΕΦΕΡΗΣ Γ., ΣΤΑΥΡΟΥ ΤΑΤ., ΤΕΡΖΑΚΗΣ ΑΓΓ., ΤΣΑΚΟΣ Κ., ΦΩΤΙΑΔΗΣ Δ., ΧΑΡΗΣ Π., ΧΑΤΖΙΝΗΣ Γ., ΧΟΥΡΜΟΥΖΙΟΣ ΑΙΜ.

Στης Πίνδου τα ράχια

Δεν είσαι θνητών η Μάνα εσύ, ω Ελλάς!
Μητέρα Αθανάτων προβαίνεις και ήρωες μόνον γεννάς!
Τη θεία πνοή τους φυσάς στα τρισμέγαρα στήθια,
που μέσα τους όλη χωρεί η Λευτεριά κι άγιο φέγγος η Αλήθεια!

***

Βλαστοί των Ηρώων, παιδιά των Γιγάντων εμείς,
Στης Πίνδου τ' ακρόκορφα, στης Πίνδου τα ράχια ας φτάσουμε 'μεις!
Το «ΟΧΙ» ν' αδράξουμε, προγόνων σκυτάλη στα χέρια!
Τη δόξα να υψώσουμε ξανά την παλιά ως τ' αστέρια!

A. Αυγερινού

Ω παιδιάς Ελλήνων, ίτε,
ελευθερούτε πατρίδ', ελευθερούτε δε
παίδας, γυναίκας, θεών τε πατρώων έδη,
θήκας τε προγόνων. νυν υπέρ πάντων αγών.
Αισχύλος, Πέρσαι 402 - 5

Η απήχηση του ελληνικού «ΟΧΙ»

Το ελληνικό «ΟΧΙ» της 28ης Οκτωβρίου 1940 είχε παγκόσμια απήχηση, αν μάλιστα ληφθεί υπόψη ότι στις δυνάμεις του Άξονα (Γερμανία, Ιταλία και Ιαπωνία) είχαν ήδη υποκύψει πολλές ευρωπαϊκές χώρες. Συγκεκριμένα και κατά χρονολογική σειρά υπέκυψαν:

Η **Αυστρία** στις 11 Μαρτίου 1938.
 Η **Τσεχοσλοβακία** στις 14 Μαρτίου 1939.
 Η **Πολωνία** την 1η Σεπτεμβρίου 1939.
 Η **Δανία** και
 Η **Νορβηγία** στις 9 Απριλίου 1940.

Η **Ολλανδία**,
 Το **Βέλγιο**,
 Το **Λουξεμβούργο** και
 Η **Γαλλία** στις 10 Μαΐου 1940.
 Η **Ρουμανία** στις 11 Οκτωβρίου 1940.

(Η **Σοβιετική Ένωση** στις 24 Αυγούστου 1939 είχε υπογράψει σύμφωνο φιλίας με τη χιτλερική Γερμανία και παρέμενε αμέτοχη.
 Μόνο η **Μεγάλη Βρετανία** πολεμούσε...)

Σύσσωμος ο ελληνικός λαός μάχεται

ΟΙ ΣΤΡΑΤΙΩΤΕΣ ΜΑΣ ξεκινούν για το μέτωπο με ενθουσιασμό και αποφασιστικότητα. Στους δρόμους της Αθήνας, που γεμίζουν από το χακί, ένας εβδομηντάρης γέρος στέκεται στο πεζοδρόμιο και τους παρακολουθεί σιωπηλός, ενώ τα μάτια του τρέχουν.

- Γιατί κλαις, παππού; τον ρωτά κάποιος.

Ο γέροντας τον κοιτά λίγο κι ύστερα απαντά συγκινημένος:

- Γιατί δεν είμαι τριάντα χρόνια νεότερος, να ξεκινήσω κι εγώ μαζί τους...

ΣΤΑ ΜΕΤΟΠΙΣΘΕΝ γυναίκες, γέροι, παιδιά συμμετέχουν κι αυτοί στον ιερό αγώνα με όποιο τρόπο μπορούν. Να μια σκηνή:

«Ο κόσμος έκαμε ουρά κάθε μέρα για να δώσει το αίμα του για τους τραυματίες... Μια μέρα λοιπόν ο επί της αιμοδοσίας γιατρός, είδε μέσα στη σειρά των αιμοδοτών που περίμεναν, να στέκεται και ένα γεροντάκι.

- Εσύ, παπούλη, του είπε ενοχλημένος, τι θέλεις εδώ;

Ο γέρος απάντησε δειλά:

- Ήρθα κι εγώ, γιατρέ, να δώσω αίμα... Μη με βλέπεις έτσι, γιατρέ μου. Είμαι γέρος, το αίμα μου είναι καθαρό, και ακόμα ποτέ μου δεν αρρώστησα. Είχα τρεις γιους. Σκοτώθηκαν και οι τρεις εκεί πάνω. Χαλάλι της πατρίδας. Όμως μου είπαν πως οι δυο πήγαν από αιμορραγία. Λοιπόν, είπα στη γυναίκα μου, θα 'ναι κι άλλοι πατεράδες, που μπορεί να χάσουν τα παλικάρια τους, γιατί δε θα 'χουν οι γιατροί μας αίμα να τους δώσουν. Να πάω να δώσω κι εγώ το δικό μου. 'Αιντε, πήγαινε', μου είπε, 'κι ας είναι για την ψυχή των παιδιών μας'. Κι εγώ σηκώθηκα και ήρθα...».

*Αστρα, σημαίες, όνειρα, φτερά
 ας είναι της ψυχής σας πρωτοβρόχι,
 θύελλα ναν τα ζήτω, η χαρά και κεραυνός το ΟΧΙ.*

Η ΙΤΑΛΙΚΗ ΕΠΙΘΕΣΗ (Πίνδος - Β. Ήπειρος)

Κων. Δαβάκης ΕΠΤΑΧΩΡΙ - ΠΙΝΔΟΣ (σύντομη αναφορά)

Το ΕΠΤΑΧΩΡΙ είναι ένα όμορφο χωριό σε υψόμετρο 880 μ. χτισμένο σε μια απότομη χαράδρα της ΠΙΝΔΟΥ. Η φήμη της αρχοντιάς του μεγάλωσε, όταν το 1940 του δόθη-

κε η μεγάλη τιμή να χαρίσει την αγάπη του στο θρυλικό τάγμα του Δαβάκη. Όλοι τότε οι κάτοικοι του χωριού παραχώρησαν το δεσποτικό της ψυχής τους στο θρυλικό συνταγματάρχη Δαβάκη και στους άνδρες του. Η φιλοξενία ανέβηκε στη συνειδηση όλων πολύ ψηλά, έτσι που εξιδανικεύτηκε. Αποζημιώθηκε όμως γι' αυτό, γιατί αξιώθηκε από το Θεό, πρώτο το Επταχώρι απ' όλο τον κόσμο, να χαρεί το μείδιμα της νίκης. Και του άξιζε η μεγάλη αυτή τιμή.

Όταν ο Δαβάκης βρέθηκε στην ανάγκη να αντισταθεί στις θέσεις «προφήτης Ηλίας» και «υψώματα Ζούζουλης» στηρίχτηκε στις ελληνικές λόγχες και στη φιλοπατρία των κατοίκων της περιοχής. Ζήτησε τη συνδρομή «παντός δυναμένου να φέρει πολεμοφόδια εις τα υψώματα» και βρήκε καθολική ανταπόκριση.

Πορεία εθελοντών με επικεφαλής τις ηρωίδες της Πίνδου, λεβεντογυναίκες του χωριού και των γύρω περιχώρων, φορτωμένες με πυρομαχικά ανέβαιναν σαν σε πανηγύρι στα υψώματα. Λυγισμένες από το βάρος της κάσας των φυσιγγίων που τις βάραινε, ανέβαιναν με αλύγιστη ψυχή ώρες ολόκληρες, δίνοντας τη βεβαιότητα πως ένας τέτοιος λαός ποτέ δεν μπορεί να ηττηθεί. Στο γυρισμό οι ηρωίδες της Πίνδου κατέβαζαν σε πρόχειρα φορεία τους τραυματισμένους στρατιώτες - έλληνες και ιταλούς - και παράστεκαν δίπλα τους σαν μάνες και αδελφές. Συναγωνιζόταν καθένας με το δικό του τρόπο, πωιος να προσπεράσει τον άλλο

στην καλοσύνη, την αντρεία και την αυτοθυσία.

Οδηγοί και σύνδεσμοι χρησιμοποιούνταν. Οι Επταχωρίτες στρατιώτες Δ. Τζημόπουλος και Ι. Μούζας, που βρέθηκαν με άδεια εκείνες τις μέρες στο χωριό. Πέρα από τις πολυτίμες υπηρεσίες τους βρέθηκαν κοντά στο Συνταγματάρχη την ώρα που τραυματίστηκε κατάστηθα.

Ήταν η 1η Νοεμβρίου 1940, όταν με μια διηλοχία ο Δαβάκης περνούσε το φουρκώτικο ποτάμι κι ανέβαινε τη βουνοπλαγιά προς το ύψωμα «προφήτης Ηλίας της Φούρκας» για να κόψει στη μέση τους προελαύνοντας Ιταλούς. Ενώ πλησίαζε στο ύψωμα, μια εχθρική σφαίρα τον βρήκε στο στήθος του. Ο ήρωας σωριάστηκε. Όχι όμως και το έργο του. Η ελληνική σημαία είχε πλέον στηθεί στο ύψωμα. Ο σκοπός είχε πραγματοποιηθεί. Η μεραρχία Τζούλια, που είχε φτάσει στο Δίστρατο, ήταν «μαντρωμένη», κατά την έκφραση του Δαβάκη. Μένοντας χωρίς εφόδια, δεν τους έμεινε άλλος δρόμος από το να υποχωρήσουν κακήν κακώς μέσα από τα φαράγγια της Πίνδου.

Ο Δαβάκης βαριά τραυματισμένος μεταφέρθηκε στο Επταχώρι κι από εκεί σε στρατιωτικό νοσοκομείο των Αθηνών... Οι Ιταλοί εγκατέλειψαν τα μεγαλεπήβολα σχέδιά τους. Υποχώρησαν, γιατί δεν μπορούσαν να σπάσουν τα γρανιτένια τείχη που έστησαν αδελφωμένοι στρατός και λαός. Ήσαν ψυχές ορκισμένες σε ιστορία χιλιετηρίδων, σε ιστορία με Θερμοπύλες. Η νίκη και η δόξα θα φτερουγίζουν αιώνια στις κορφές της Πίνδου. Από τη νέα αυτή Ακρόπολη του 1940 θα ακούγεται η φωνή του Δαβάκη που είναι το σάλπισμα της πατρίδας: «Σταθείτε όρθιοι, υπερήφανοι, αλύγιστοι, ήρωες, Έλληνες».

(Επιλογή και διασκευή από το έργο του Δημ. Ν. Τσίγκαλου «Το Επταχώρι», Θεσ/νίκη 1979)

*Από τους Βρεταννούς διατυπώθηκε ότι:
Από δω κι εμπρός δε θα λέμε ότι οι Έλληνες πολεμάνε σαν ήρωες,
αλλά ότι οι ήρωες πολεμάνε σαν Έλληνες.*

Ο ΣΤΡΑΤΟΣ ΜΑΣ ΚΥΡΙΕΥΕΙ ΤΗΝ ΚΟΡΥΤΣΑ

Η Κορυτσά ήταν η πρώτη μεγάλη πολιτεία πέρα απ' τα σύνορα, η μεγαλύτερη της Β. Ηπείρου, που κυριέψε ο στρατός μας. Είχαν περάσει 25 μέρες από την εισβολή των Ιταλών στην Ελλάδα. Στην Αθήνα είχε διαδοθεί από τη νύχτα πως θα έπεφτε η Κορυτσά. Ξάφνου ακούστηκαν καμπάνες. Ήταν η ώρα μία μετά το μεσημέρι. Σε λίγα λεπτά κυκλοφόρησε και παράρτημα. Τότε κύματα λαού ξεχύθηκαν στους δρόμους της Πρωτεύουσας με σημαίες. Οι διαβάτες αγκαλιάζονταν μεταξύ τους. Η Αθήνα αντιλαλούσε από φιλαρμονικές και θούρια. Από το ραδιόφωνο ακούγονταν

τα διαγγέλματα του Βασιλιά και του Πρωθυπουργού. Ο ξένος Τύπος, συμμαχικός και ουδέτερος, όπως η Daily Mail, έγραφε: «Στην Κορυτσά βρισκόταν το Γενικό Στρατηγείο των Ιταλών. Ο κόσμος ολόκληρος οφείλει συγχαρητήρια στην Ελλάδα. Το γόητρο της Ιταλίας ουδέποτε είχε καταπέσει τόσο από της καταλήψεως της εξουσίας από τον Μουσολίνι». Οι Times της Ν. Υόρκης έγραψαν: «Η Κορυτσά θα αποτελέσει ίσως την αποφασιστική καμπή του πολέμου».

Η μάχη με τα χιόνια (τα κρυοπαγήματα)

Για την ακατάβλητη δύναμη και τον ηρωισμό του Έλληνα στρατιώτη πρέπει να σημειώσουμε και τούτο, όπως το περιγράφει ο Ι. Μ. Παναγιωτόπουλος στο έργο του «Αιχμάλωτοι»:

«Στην υπεροχή των μέσων του αντιπάλου και την άγρια διαμόρφωση τους εδάφους προστέθηκε - εχθρός αδυσώπητος - και ο βαρύς χειμώνας, ένας απ' τους βαρύτερους αλβανικούς χειμώνες, τον οποίο ο ελληνικός στρατός αντιμετώπιζε σε υψόμετρα συνήθως εξοντωτικά. Συνεχείς πορείες, ψύχος δριμύ (η θερμοκρασία κυμαινόταν στους 20 βαθμούς κάτω από το μηδέν), χιονοθύελλες φονικές, τροφοδοσία ανεπαρκής έβραζαν την αντοχή των Ελλήνων στρατιωτών σε απάνθρωπη δοκιμασία.

Περισσότερη φθορά προκαλούσαν τα κρυοπαγήματα, τα ύπουλα και αναπόφευκτα, τα οποία νέκρωναν τα μέλη των μαχητών. Κι ωστόσο, με ηρωισμό πληρώνουν οι φαντάροι μας κι αυτό το τίμημα της λευτεριάς, όπως φαί-

νεται από το παρακάτω περιστατικό:

Ανοίγει ξαφνικά η πόρτα και μπαίνουν δυο παιδιά, δυο στρατιωτάκια, με το χακί τους.

-Τους φάγαμε, είπε ο πρώτος, τους άτιμους! Να δεις πώς λακίζουν!

-Ας μην ήταν αυτός ο χειμώνας ο άθεος της Αρβανιτιάς και θα τους είχαμε ρίξει στη θάλασσα.

-Αρρωστήσατε; μπόρεσα να ρωτήσω.

-Ναι, κρυοπαγήματα, είπαν κι οι δυο μ' ένα στόμα.

Γύρισα και τους κοίταξα. Και τότε είδα που του έλειπε του πρώτου το χέρι το δεξιό και κρεμόταν το μανίκι του άδειο.

-Εμένα μ' έκοψαν έξι δάχτυλα, από τρία στο κάθε πόδι, είπε ο άλλος.

Δεν έδειξαν καμιά στενοχώρια. Τους έκοψαν τα χέρια, τα πόδια, πολέμησαν, ξεπάγιασαν».

Εχω ακράδαντη την πεποίθηση ότι ο Ελληνικός Στρατός θα γράψει νέας λαμπράς σελίδας εις την ιστορίαν του Έθνους. Μη αμφιβάλλετε ότι τελικά θα επικρατήσωμεν με την βοήθειαν και την ευλογίαν του Θεού. (Αλ. Παπάγος)

Η ΙΤΑΛΙΚΗ ΕΠΙΘΕΣΗ (Πίνδος - Β. Ήπειρος)

“Ήταν γενναίο παιδί”

του Οδ. Ελύτη

(Είναι βέβαιο ότι ο νομπελίστας Οδ. Ελύτης, καμάρι των ελληνικών γραμμάτων και της φυ-

Προτομή του Ανθυπολοχαγού Αλεξάνδρου Διάκου. Είναι ο πρώτος που έπεσε στον πόλεμο.

λής μας, δέχεται πολλές επιδράσεις από την ιστορική πορεία του ελληνισμού και αρκετές φορές από την Ελληνορθόδοξη παράδοση. Το διακρίνουμε αυτό πιο πολύ τόσο στο κορυφαίο έργο του «Άξιον εστί», όσο και στο «Άσμα ηρωικό και πένθιμο για τον χαμένο ανθυπολοχαγό της Αλβανίας». Αλλά και από τα πρώτα του ποιήματα ο Ελύτης οραματίζεται την εικόνα της Παναγίας στις βάρκες και αφουγκράζεται τις καμπάνες στα εξωκλήσια των νησιών. Ο κόσμος της Ορθοδοξίας εμπνέει τον Ποιητή (Βλ. και Π.Δ. Πανταζή, Χριστιανικές Επιδράσεις στην ποίηση του Ελύτη, π. «Κοινωνικές Τομές» τόμος Η', σελ. 202-5). Ειδικότερα η ψυχολογία της ελληνορθόδοξης ζωής εκφράζεται στο Άσμα και με την συναίσθηση του εξαγνισμού: «Γειτόνοι της καρδιάς του οι πόθοι φλέγονται που ή-ταν μια φορά χαμένος μέσ' στης αμαρτίας τη μοναξιά...». Ωστόσο ο κεντρικός του ήρωας είναι ο Ελληνισμός. Είναι ο «χαμένος ανθυπολοχαγός της Αλβανίας», που ο θάνατός του τον οδηγεί στη δόξα της αθανασίας: «Πουλιά, καλά πουλιά μου, εδώ τελειώνει ο θάνατος!» «Σύντροφοι, σύντροφοι καλοί μου εδώ η ζωή αρχίζει!».

Να και το στοιχείο του Χριστιανικού μεταφυσικού βιώματος που υπογραμμίζει την πεποί-θση του ατόφιου Έλληνα, του ζυμωμένου με τα νάματα της Ορθοδοξίας.

Καταχωρίζουμε σημαντικά αποσπάσματα από το «Άσμα Ηρωικό και Πένθιμο για τον χα-μένο ανθυπολοχαγό της Αλβανίας» με δικό μας τίτλο. **Χ.Γ.Κ.**

Εκεί που πρώτα εκατοικούσε ο ήλιος
Που με τα μάτια μιας παρθένας άνοιγε ο καιρός
Καθώς εχιόνιζε απ' το σκούνημα της μυγδαλιάς
ο αγέρας
Κι άναθαν στις κορφές των χόρτων καθαλήρδης

Τώρα, σαν από στεναγμό Θεού ένας ίσκιος
μεγαλώνει...

Ήταν ωραίο παιδί. Την πρώτη μέρα που γεννήθηκε
Σκύψανε τα βουνά της Θράκης να φανεί
Στους ώμους της στεριάς το στάρι που αναγάλλιαζε...

Με τα θαμπόχρυσά κουμπιά και το πιστόλι του
Με τον αέρα του άντρα στην περπατηξιά
Και με το κράνος του, γυαλιστερό σημάδι
(Φτάσανε τόσο εύκολα μέσ' στο μυαλό
Που δεν εγνώρισε κακό ποτέ του)
Με τους στραπιώτες του ζερβά - δεξιά
Και την εκδίκηση της αδικίας μπροστά του...

Ύστερα λιώσαν χιόνι να ξεπλύνουν
Το κορμί του. σιωπηλό ναυάγιο της αυγής
Και το στόμα του, μικρό πουλί ακελάηδιστο
Και τα χέρια του, ανοιχτές πλατείες της ερημίας

Βρόντηξαν τα βουνά της Αλβανίας
Δεν έκλαψαν
Γιατί να κλάψουν
Ήταν γενναίο παιδί!...

Τώρα χτυπάει πιο γρήγορα τ' όνειρο μέσ' στο αίμα
Του κόσμου η πιο σωστή στιγμή σημαίνει:
Ελευθερία,
Έλληνες μέσ' στα σκοτεινά δείχνουν το δρόμο:
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ...

Τώρα λάμπουνε γύρω του οι πόθοι που ήταν μια φορά
Χαμένοι μέσ' στης αμαρτίας τη μοναξιά
Γειτόνοι της καρδιάς του οι πόθοι φλέγονται
Πουλιά τον χαιρετούν, του φαίνονται αδερφάκια του
Άνθρωποι τον φωνάζουν, του φαίνονται συντρόφοι
του.
«Πουλιά καλά πουλιά μου, εδώ τελειώνει ο θάνατος!»
«Σύντροφοι, σύντροφοι καλοί μου, εδώ η ζωή αρχίζει!»
Αγιάζι ουράνιας ομορφιάς γυαλίζει στα μαλλιά του

Μακριά χτυπούν καμπάνες από κρύσταλλο
Αύριο, αύριο, αύριο: το Πάσχα του Θεού!

(Άσμα Ηρωικό και Πένθιμο
για τον χαμένο ανθυπολοχαγό της Αλβανίας)

Η ΙΤΑΛΙΚΗ ΕΠΙΘΕΣΗ (Πίνδος - Β. Ήπειρος)

Η Λευτεριά στη Βόρειο Ήπειρο

Νικητής ο Ελληνικός Στρατός μπαίνει στη Β. Ήπειρο για τέταρτη φορά μέσα σε τριάντα χρόνια.

- Στις **21 Νοεμβρίου 1940** η **Κορυτσά**, πλημμυρισμένη στη γαλανόλευκη, δέχεται πρώτη τον ασπασμό της Μητέρας - Ελλάδας.

- Στις **24 Νοεμβρίου** η **Μοσχόπολη** ελευθερώνεται.

- Στις **30 Νοεμβρίου**, στο **Πόγραδες** μπαίνει ο Ελληνικός Στρατός με σφοδρή χιονοθύελλα.

- Στις **4 Δεκεμβρίου** στην **Πρεμετή** χτυπούν χαρμόσυνα οι καμπάνες της λευτεριάς.

- Στις **6 Δεκεμβρίου** οι **Άγιοι Σαράντα** ελευ-

θερώνονται.

- Στις **7 Δεκεμβρίου** το **Δέλβινο** γίνεται κι αυτό ελληνικό.

- Στις **8 Δεκεμβρίου** στο **Αργυρόκαστρο**, τη θρυλική πρωτεύουσα της Β. Ηπείρου, τμήματα της 4ης Μεραρχίας υψώνουν τη γαλανόλευκη.

- Στις **23 Δεκεμβρίου** στην ηρωική **Χειμάρρα** υψώνονται οι σημαίες της λευτεριάς.

Χωριά και πόλεις ελληνικές από αιώνες πνιγμένες στα ελληνικά εθνικά χρώματα και ψέλνοντας τον Ύμνο στην Ελευθερία δοξολογούν στους ναούς το Θεό με μάτια δακρυσιμένα. Όλοι οι Έλληνες πανηγυρίζουν.

Η οδηγήτρα μας

Με το γλυκό Σου τ' όραμα χυθήκαμε στη μάχη,
ανίκητη, απροσμάχητη, πανίσχυρη Κυρά,
και μας εχάρισες Εσύ τετράδιπλα φτερά,
για να διαβαίνουμε γοργά· κι ούτε κορφή ούτε ράχη
κι ούτε άγρια χιονοσκέπαστα, πανύψηλα βουνά
δε μπόρεσαν μηδέ στιγμή να κόψουν την ορμή μας.

Η χάρη Σου, Οδηγήτρα μας, στα βάθη μας περνά
και χύνει φλόγα στην ψυχή κι ατσάλι στο κορμί μας.

Γ. Βερίτης

Μάνα και Γιος

Στης ιστορίας το διάσελο όρθιος ο γιος πολέμαγε
κι η μάνα κράταε τα βουνά όρθιος να στέκει ο γιος της,
μπρούντζος, χιόνι και σύννεφο. Κι αχολόγαε η Πίνδος
σαν να 'χε ο Διόνυσος γιορτή. Τα φαράγγια κατέβαζαν
τραγουδία κι αναπήδαγαν τα ελάτια και χορεύαν
οι πέτρες. Κι όλα φώναζαν: «Ίτε παίδες Ελλήνων...»

Νικ. Βρεττάκος

Εσύ μονάχα, Ελλάδα

Μπρος στα χαλύβδινα άρματα ολοένα
των τυράννων, που ερήμωση σκορπίζουν,
έθνη, μικρά ή μεγάλα, τρομαγμένα
σαν ανεμόδαρτα κλαριά λυγίζουν.

Εσύ μονάχα, Ελλάδα, την ωραία
την κεφαλή σου υψώνεις. Τα παιδιά σου,
όπως στα χρόνια των Περσών τ' αρχαία,
παίρνουν φτερά, πετούν στα σύνορά σου.

Και ξάφνου ο κόσμος όλος, που τη φρίκη
της συντριβής σου τρέμει, χαρμοσύνων
στροφές ακούει παιάνων για τη νίκη -
τη νίκη των ασύγκριτων Ελλήνων.

Ω, χαίρε! Χαίρε, Ελλάδα, δοξασμένη
στα Μεσολόγγια και στους Μαραθώνες.
Σύμβολο τ' όνομά σου ήταν και μένει
της Λευτεριάς ανάμεσα στους αιώνες!

Σ. Σκίπης, «Κασταλία Κρήνη»

Η ΙΤΑΛΙΚΗ ΕΠΙΘΕΣΗ (Πίνδος - Β. Ήπειρος)

Οι Γυναίκες του '40 στο ... Στρατοδικείο

Στο μέτωπο γίνεται μια ολότελα ξεχωριστή απ' τις συνηθισμένες δίκη. Δικάζονται από ένα στρατιωτικό δικαστήριο εκστρατείας τρεις λεβεντογυναίκες Μακεδόνισσες, με την κατηγορία της παρακράτησης στρατιωτικού υλικού:

«Σηκώνονται να απολογηθούν... ντυμένες με την εθνική τους φορεσιά, απέρριπτες και σεμνές, πλησιάζουν τους δικαστές με το κεφάλι ψηλά και κάποια απορία στο βλέμμα.

- Γιατί, κυράδες μου, τους λέγει ο δικαστής, δεν παραδώσατε στην Αστυνομία τα πράγματα του Στρατού μας που βρέθηκαν στα σπίτια σας;

- Εμείς, κύριε Πρόεδρε, λέγει η πρώτη, λείπαμε στο βουνό. Τα πράγματα που λέτε, τα βρήκαμε στα σπίτια μας, όταν γυρίσαμε. Τα είχαν αφήσει οι φαντάροι, που έμειναν στα σπίτια μας και οι οποίοι έφυγαν πριν γυρίσουμε.

- Και γιατί αφήσατε τα σπίτια σας και πήγατε στο βουνό;

- Είχαμε πάει όλες οι γυναίκες του χωριού στο βουνό πυρομαχικά στο Στρατό μας. Τα σπίτια μας τα είχαμε κάνει αποθήκες πυρομαχικών κι όταν φύμαμε κι εμείς δεν έμεινε κανείς δικός μας εκεί.

- Και οι άντρες σας πού ήταν;

- Είχαν πάει πριν από μας οδηγοί στο Στρατό μας. Έκαναν πάνω από μήνα να γυρίσουν.

- Και την τριχιά, γιατί την κράτησες εσύ, κυρά μου; ρωτά ο Πρόεδρος τη δεύτερη από τις κατηγορούμενες.

- Μου την έδωσαν οι φαντάροι, για να κρατώ μ' αυτή στην πλάτη τα κιβώτια των φυσιγγιών. Όταν γύρισα ήταν φευγάτοι. Τους είχα δώσει

όμως εγώ πριν φύγω δική μου τριχιά, τρεις φορές τόση, για να φορτώσουν ένα μουλάρι...»

Κατόπιν παίρνει το λόγο ο συνήγορος:

«Το Βόιον όρος, ως γνωστόν, έχει δύο πλευρές. Στη Δυτική πλευρά του, οι γυναίκες των εκεί χωριών, προ εκατόν και πλέον ετών, μη ανεχόμενες την δουλειά, έστησαν τον περίφημο χορό του Ζαλόγγου και ρίχτηκαν στο βαθύ φαράγγι του.

Μετά από εκατόν και πλέον έτη, οι γυναίκες των χωριών της Ανατολικής πλευράς του ίδιου όρους έκαναν κάτι πιο υπέροχο, πιο μεγαλειώδες. Μόλις αναφάνηκε ο κίνδυνος της υποδουλώσεως, αγκάλιασαν τους υπερασπιστές της ελευθερίας τους, φορτώθηκαν στην πλάτη τους τα πυρομαχικά τους και από απάτητες κορφές τους οδήγησαν στη Νίκη.

Είναι οι γυναίκες αυτές, για τις οποίες είναι περήφανο το Έθνος μας, ιδιαίτερως εμείς οι Μακεδόνες.»

Και η δίκη λήγει ως εξής:

- Πηγαίνετε, καλές μου γυναίκες, και να είστε υπερήφανες για ό,τι κάνατε εσείς και οι άντρες σας για το Στρατό μας, όπως είναι υπερήφανο το Έθνος μας για σας, τους λέει με συγκίνηση ο Πρόεδρος.

Όταν γύρισαν να φύγουν οι απλοϊκές αυτές Ελληνίδες, μια συγκινητική σιωπή επικρατούσε στο ακροατήριο. Τα μάτια όλων ήταν βουρκωμένα. Με σεβασμό άνοιγαν τόπο. Διάβαιναν οι ηρωίδες του '40.»

(Από το έργο «Το πνεύμα του Μετώπου», Δ. Κ. Σβολόπουλου)

Αφίσα της εποχής για τη "Φανέλλα του Στρατιώτη"

Ελληνίδες

Μερώνυχτα σκυμμένη στέκει και ξενυχτάει δουλεύοντας για την Πατρίδα. Κι ενώ σκυμμένη πλέκει, έχει ψηλά το μέτωπο η Ελληνίδα.

Και τα βελόνια γίνονται σπαθιά, που βγαίνουν από τη χρυσή τους θήκη, ν' αγωνιστούνε με το νιο πολεμιστή. Και πλέκουν ως τη νύχτα τη βαθιά. Κι είν' άσωστη κι ατέλειωτη η κλωστή όσο κι η Νίκη.

Τίμος Μωραϊτίνης

Το τιμημένο πρωινό της 28ης Οκτωβρίου οι Έλληνες ξεκίνησαν για να πεθάνουν αυτοί, μα για να ζήσει η ελευθεριά τους.

Η ΙΤΑΛΙΚΗ ΕΠΙΘΕΣΗ (Πίνδος - Β. Ήπειρος)

Τα φιλόπρωπα αισθήματα των στρατιωτών μας

Με όσο ηρωισμό και αυτοθυσία πολέμουσε ο Έλληνας στρατιώτης στο πεδίο των μαχών, με τόση ευγένεια ψυχής και φιλανθρωπία φέρθηκε στους αιχμαλώτους του. Πολλά περιστατικά, που μαρτυρούνται όχι μόνο από συμπατριώτες μας αλλά κι από ξένους παρατηρητές και ακόμα κι από τους ίδιους τους Ιταλούς, αποκαλύπτουν αυτή την αρετή της φυλής μας και προκαλούν θαυμασμό:

Ο Ρίτσαρντ Ντήμπλεμπυ, Παρατηρητής του Β.Β.Σ. στο Αλβανικό Μέτωπο, δήλωσε:

«Γνωρίζω περιπτώσεις κατά τις οποίες Έλληνες στρατιώτες μοίρασαν το ψωμί τους με εχθρούς αιχμαλώτους, που αλλιώς θα 'μεναν πεινασμένοι, και άλλους που έσχισαν στα δύο τις λεπτές κουβέρτες τους, για να προστατεύσουν κάπως τους αιχμαλώτους αυτούς από το κρύο. Πιστεύω ειλικρινά ότι το πνεύμα τούτο συνέβαλε όχι λίγο στις καταπληκτικές επιτυχίες του ελληνικού στρατού. Γιατί το πνεύμα αυτό σημαίνει δύναμη, ανθρωπιά...».

Ο Άγγλος δημοσιογράφος D. Wolker γράφει:

«Πόσες φορές δεν είδα Έλληνες στρατιώτες να δίνουν τα τελευταία τσιγάρα τους, την τελευταία μερίδα του ψωμιού τους σε Ιταλούς που είχαν αιχμαλωτιστεί».

Ο Μπρυνέλ, απεσταλμένος του Διεθνούς Ερυθρού Σταυρού προκειμένου να φροντίσει για την τύχη των Ιταλών αιχμαλώτων, των οποίων ο αριθμός έφτανε τις 25.000, βεβαιώνει πως οι Έλληνες δεν έκαναν καμιά διάκριση στην άσκηση των καθηκόντων τους μεταξύ των τραυματιών, Ελλήνων και Ιταλών. Αναφέρει μάλιστα την περίπτωση Ιταλού αξιωματικού που ομολο-

γούσε πως όφειλε τη ζωή του στο αίμα που του έδωσαν δυο Έλληνες στρατιώτες.

Έναν δεκανέα τον μάλωνε ο αξιωματικός του, γιατί στο αντίσκηνο του ανακάλυψε τρυπωμένο έναν Ιταλό.

- Ήταν βαριά χτυπημένος, είπε ο δεκανέας ντροπιασμένος. Αν τον έστελνα να φύγει με τους άλλους στο χειρουργείο, θ' απέθνησκε στο δρόμο από την αιμορραγία.

Τον είχε επιδέσει με τον ατομικό του επίδεσμο...

Ο Ι. Βερνάρδος στην «Τρεμπείνα» γράφει:

«Όταν τέλειωσε η μάχη, δεξιωθήκαμε στο σταθμό διοικήσεως του τάγματος τους Ιταλούς αξιωματικούς που είχαμε αιχμαλωτίσει. Προσφέρθηκε ζεστό τσάι και κονιάκ και, σε όσους το επιθυμούσαν, τυρί και φρυγανιές. Ένας Ιταλός αξιωματικός, βλέποντας την προθυμία με την οποία οι οπλίτες μας περιποιούνταν τους αιχμαλώτους, δεν κρατήθηκε και ρώτησε:

-Είχαν επιτεθεί κι αυτοί εναντίον μας;

-Ναι, αποκρίθηκα και σύστησα στον Ιταλό τον ανθυπολοχαγό Κορακάκη, με την πληροφορία ότι αυτός ήταν ο ομαδάρχης των χειροβομβιδιστών, που τους είχαν επιτεθεί από αριστερά.

Κι ενώ ο Κορακάκης χαιρετούσε ευγενέστατα κοκκινίζοντας από σεμνότητα, ο Ιταλός δεν κρατήθηκε:

-Μα εκείνοι ήταν αγριάνθρωποι!

-Και θέλατε να είναι και τώρα; τον ρώτησα και, χωρίς να περιμένω απάντηση, πρόσθεσα: Τώρα δεν έχουμε μάχη! Τώρα περιποιούμαστε μερικούς κυρίους με όλο τον πολιτισμό που διακρίνει τη φυλή μας».

Συνοδικές απώλειες

Κατά τη διάρκεια του ελληνοϊταλικού και του ελληνογερμανικού πολέμου 1940-41 οι συνοδικές απώλειες ήταν:

Των Ελλήνων:

Νεκροί: 13.676
Τραυματίες: 42.485
Σύνολο: 56.161

Των Ιταλών:

Νεκροί και αγνοούμενοι: 38.822
Τραυματίες: 63.242
Σύνολο: 102.064

Των Γερμανών:

Νεκροί και αγνοούμενοι: 4.673
Τραυματίες: 13.254
Σύνολο: 17.927

«Ό,τι είναι ο νους κι η καρδιά για τον άνθρωπο, είναι για την ανθρωπότητα η Ελλάς». (Γκαίτε)

Η ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΣΗ - ΡΟΥΠΕΛ

Η δολιότητα της ναζιστικής Γερμανίας

του Άγγ. Τερζάκη

Εκλείνει μια βδομάδα από την ημέρα που η Μεγάλη επίθεση των Ιταλών είχε αρχίσει. Ο Μουσολίνι μπορούσε τώρα να κάνει τον απολογισμό της: «Παρά τη βίαιη ορμή και το πνεύμα αυτοθυσίας του στρατεύματος, ιδιαίτερα της Μεραρχίας Μπάρι - έλεγε στον Καβαλλέρο - το αποτέλεσμα είναι μηδαμινό». Ο αρχιστράτηγος του είχε απαντήσει με ειλικρίνεια. «Του είπα - γράφει στ' Απομνημονεύματά του - ότι θεωρώ ειλικρινώς τις μονάδες μας ανίκανες να πετύχουν διάρρηξη του ελληνικού μετώπου». Και συμπέρανε: «Αν σήμερα ίσαμε αύριο ιδούμε ότι ο εχθρός κάμπτεται, τότε μπορούμε να συνεχίσουμε την επίθεση με δύναμη μεγάλη. Διαφορετικά πρέπει να σκεφτούμε καλύ-τερα».

Όμως την ελληνική ψυχή την ίσκιωνε κρυφή έγνοια. Η χώρα βρισκόταν κάτω από το ασήκωτο βάρος της γερμανοκρατούμενης Ευρώπης. Κι ολομόναχη. Η Τουρκία φοβότανε να σαλέψει, είχε από πάνω της τον ρωσικό όγκο, σύμμαχο ακόμα των Γερμανών. Η Γιουγκοσλαβία έπαιζε παιχνίδι ύπουλο. Στις 25 Μαρτίου, ημέρα της ελληνικής εθνικής γιορτής, ο ανταποκριτής στο Βερολίνο της αμερικανικής Columbia τηλεγραφούσε: «Όλη η προσοχή συγκεντρώνεται ήδη εν την Ελλάδα, την μόνη βαλκανικήν χώραν η οποία παραμένει ουσιαστικώς εκτός του Τριμερούς. Οι γερμανικοί κύκλοι παρατηρούν ότι η πραγματική θέση της χώρας αυτής είναι πολύ κρίσιμος. Είναι ήδη ουσιαστικώς κυκλωμένη από τας δυνάμεις του Άξονος και εις εμπόλεμον κατάστασιν με μίαν εξ αυτών».

Πραγματικά, η είσοδος των γερμανικών στρατευμάτων στη Βουλγαρία, στις 2 Μαρτίου, είχε διαλύσει τις ρομαντικές αυταπάτες εκείνων από τους Έλληνες που είχαν πιστέψει στις χερουβικές διαθέσεις του Χίτλερ... Η ίδια άλλωστε η Γερμανία είχε φροντίσει από καιρό, επιτήδεια, να καλλιεργήσει αυτή την πλάνη των Ελλήνων, για να τους αποκοιμίσει. Η προπαγάνδα της αθηναϊκής πρεσβείας της τέτοιες οδηγίες είχε. (Σημ. αντ.: Την ίδια ακριβώς συμπεριφορά είχε δείξει και η ιταλική πρεσβεία στην Αθήνα.) Παρουσιάζονταν οι Γερμανοί, σ' όλο το διάστημα του πολέμου με την Ιταλία, όχι μόνον να κρα-

τάνε ένα κλαδί ελιάς αλλά κι ερωτευμένοι παράφορα με την Ελλάδα. Η σκηνοθεσία αυτή είχε αρχίσει πριν ακόμα από το γενικό πόλεμο: Ήταν οι Ολυμπιακοί Αγώνες του Βερολίνου, με την ελληνική δάδα, που ξεκίνησε από την Ολυμπία. Ήταν οι επισκέψεις του Γκαίριγκ και του Γκαίμπελς στην ελληνική πρωτεύουσα. Η Όπερα της Φραγκφούρτης που είχε σταλεί επισήμως να παίξει στο θέατρο Κοτοπούλη την Τετραλογία του Βάγκνερ, υπό την αιγίδα του ελληνικού Εθνικού Θεάτρου, και που την πλαισιώναν δεξιώσεις και παρασημοφορίες. Χάρη στα «φιλελληνικά» αυτά αισθήματα της ναζιστικής Γερμανίας, κατορθώθηκε η διατήρηση της πρεσβείας της στην Αθήνα, υπό τον πρίγκιπα Έρμπαχ φον Σέμπεργκ, σ' όλο το διάστημα του ελληνοϊταλικού πολέμου. Εξασφαλιζόταν έτσι η ταχτική πληροφοριοδότηση του Βερολίνου και μαζί η κατεργασία της ελληνικής κοινής γνώμης.

Κατεργασία που αποδείχτηκε ωστόσο, σαν ήρθε η κρίσιμη ώρα, ατελέσφορη. Γιατί όσο εύκολα πίστευε ο λαός εκείνο που του ήταν ευχάριστο να πιστεύει, άλλο τόσο γοργά συνασπίστηκε γύρω από τη σημαία της πατρίδας όταν σήμανε ο συναγερμός των ψυχών. Και ακόμα τότε δεν ήξερε αυτό που θα γίνει γνωστό πολύ αργότερα: το πώς γερμανική διπροσωπία παζάρευε την Ελλάδα κι αντάλλαζε προκαταβολικά τμήματά της από τα ζωτικότερα, για να εξαγοράσει συμμάχους; Το πώς είχε προσφερθεί η Θεσσαλονίκη στους Γιουγκοσλάβους για να βγουν στον πόλεμο με τον Άξονα, η Ανατολική Μακεδονία και η Δυτική Θράκη στους Βουλγάρους για ν' ανοίξουν πρόθυμα τις πύλες τους στη Βερμάρχτ.

Τι ήθελαν, αλήθεια, στη Βουλγαρία εκείνες οι 680.000 γερμανικός στρατός; Κανείς δεν μπορούσε πια στην Ελλάδα ν' αμφιβάλλει: η κατεύθυνσή τους ήταν ξεκάθαρη, τα ελληνικά σύνορα. Ο γερμανικός Τύπος άλλωστε είχε φροντίσει να τονίσει πως ο ελληνοϊταλικός πόλεμος βαίνει προς το τέρμα του. Σε τι λογής τέρμα, ήταν φανερό. Όχι βέβαια στη νίκη της Ιταλίας. Η εαρινή επίθεση είχε μαδήσει τα τελευταία στρατιωτικά όνειρα της μεγαλαυχίας του φασισμού.

*Παιδιά μου, ο πόλεμος για σας περνάει θριαμβευτής·
των άδικων ο πόλεμος δεν είν' εκδικητής...
Κι αν είναι και στον πόλεμο η ζωή θυσία,
ο τάφος είναι το πέρασμα προς την αθανασία.*

Κ. Παλαμάς

Το γερμανικό Τηλεσίγραφο

Ο περίφημος πρεσβευτής της Γερμανίας στην Αθήνα πρίγκιπας Έρμπαχ Φον Σέμπεργκ μετέβη στις 5.30 π.μ. της 6ης Απριλίου 1941 στο σπίτι του τότε Πρωθυπουργού της Ελλάδας Αλέξανδρου Κορυζή και ζήτησε επειγόντως να γίνει δεκτός από τον Πρόεδρο.

Ο Πρωθυπουργός μετά από λίγο μπήκε στην αίθουσα. Ακολούθησε η επίδοση από τον Έρμπαχ ενός απλού σημειώματος, με το οποίο ειδοποιούνταν η Ελληνική Κυβέρνηση ότι τα γερμανικά στρατεύματα, μετά από μισή ώρα θα εισέβαλαν στην Ελλάδα «για να διώξουν τα αγγλικά στρατεύματα» και ότι θα έπλητταν κάθε προβαλλόμενη αντίσταση! Ο Πρωθυπουργός, μόλις διάβασε την απλή αυτή ειδοποίηση, είπε στο Γερμανό δι-

πλωμάτη:

- Κύριε πρέσβη, η Ελλάς δεν θα επιτρέψει να εισέλθουν τα γερμανικά στρατεύματα στα εδάφη της. Θα υπερασπιστεί την ελευθερία της και την ανεξαρτησία της και θα προβάλει αντίσταση, με όσες δυνάμεις διαθέτει!

Έτσι, **με ακλόνητη υπερηφάνεια και γενναίο-ψυχία, ειπώθηκε και το δεύτερο «ΟΧΙ» από τον Πρωθυπουργό Αλ. Κορυζή.**

Δεν υπήρξε ούτε μιας στιγμής δισταγμός... Η Ελλάδα βρέθηκε να πολεμάει με τις δυο μαζί μεγαλύτερες στην ξηρά Δυνάμεις του κόσμου. Αυτή ήταν η επιταγή της ελληνικής ψυχής και της ελληνικής Ιστορίας.

Στις 5.30 π.μ. της 6ης Απριλίου 1941 άρχισε το μεγάλο δράμα, το μεγαλύτερο Έπος της ιστορίας της νεώτερης Ελλάδας...

Η εφημερίδα "Η Βραδυνη" αναγγέλλει τη γερμανική επίθεση, 6 Απριλίου 1941 (φωτ.: Αρχείο ΕΛΙΑ)

Αεροπλάνα κάθετης εφόρμησης (στούκας) στη διάρκεια εκτέλεσης αποστολής βομβαρδισμού. Έφεραν σειρήνα που με τον συριγμό της στη διάρκεια της βύθισής τους προξενούσε πανικό στα αντίπαλα στρατεύματα. Δεν συνέβη το ίδιο στην ελληνική περίπτωση. Γερμανός αξιωματικός της αεροπορίας παρατήρησε μετά το τέλος των μαχών ότι ο ελληνικός στρατός ήταν ο πρώτος στον οποίο τα "στούκας" δεν προξένησαν πανικό: οι Έλληνες στρατιώτες, αντί να φεύγουν αλλόφρονες όπως στην Πολωνία και τη Γαλλία, πυροβόλούσαν από τις θέσεις τους. Το γεγονός ήταν απόδειξη του υψηλού ηθικού των ελληνικών δυνάμεων (φωτ.: συλλογή Ν.Ε. Τόλη)

Μεγάλη Παρασκευή του 1941

Φέτος στη θέση του Χριστού στο Γολγοθά οι εχθροί μας καρφώνουνε τη Λευτεριά και κλαίει, πονεί η ψυχή μας.

Μα από τον τάφο της θα βγει και πάλι αναστημένη!

Την περιμένουμε άγρυπνοι, σκυφτοί, γονατισμένοι.

Σ. Σκίπτης

Η ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΣΗ - ΡΟΥΠΕΛ

Ποια τα οχυρά μας στο Ρούπελ

ΤΟ ΡΟΥΠΕΛ είναι στενωπός της Ανατολικής Μακεδονίας στα ελληνοβουλγαρικά σύνορα μήκους δέκα περίπου χιλιομέτρων. Τοποθεσία μεγάλης στρατιωτικής σημασίας, τμήμα της «Γραμμής Μεταξά». Το οχυρό Ρούπελ αποτελούνταν από τρία συγκροτήματα: το λόφο Εξόδου, το λόφο του Προφήτη Ηλία και το «Μολών λαβέ». Η γερμανική επίθεση έγινε τον Απρίλιο 1941. Σημειώνουμε ότι σε αντίθεση με τον ελληνοϊταλικό πόλεμο και τη Μάχη της Κρήτης, η μάχη των οχυρών Ρούπελ δεν είχε γίνει αντικείμενο συστηματικής έρευνας. Το Ρούπελ θα μένει πάντα για τους απογόνους μας σύμβολο του αφάνταστου ηρωισμού των Ελλήνων Στρατιωτών.

Ανακοινωθέν του Ελληνικού Γεν. Στρατηγείου

“Από τις 5.15 το πρωί σήμερα ο γερμανικός στρατός, που βρίσκεται στη Βουλγαρία, χτύπησε απρόκλητα τα στρατεύματά μας της ελληνικής μεθορίου.

Οι δυνάμεις μας αμύνονται του πατρίου εδάφους.

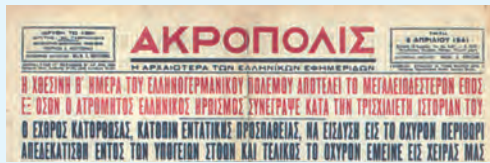
Τα οχυρά μας, παρά το σφοδρότατο βομβαρδισμό με πυροβολικό και αεροπλάνα κατακόρυφης εφόρμησης, αντιστάθηκαν...”

(6 - 4 - 1941)

Η ηρωική Αντίσταση

Στις 6 Απριλίου 5.15 π.μ. ο Διοικητής δίνει τη διαταγή: «Στα όπλα! Οι Γερμανοί μάς κήρυσαν τον πόλεμο». Όταν από την πλευρά της Βουλγαρίας ακούστηκε δυνατό κανονίδι, έλαψαν στο σκοτεινό ουρανό ελληνικές φωτοβολίδες. Η μεγάλη μάχη άρχισε.

Στις 6.20 π.μ. ξέσπασε η μεγάλη γερμανική επίθεση. Άρματα μάχης προπορεύονταν και πίσω τους μοτοσικλέτες και σε πυκνή φάλαγγα το πεζικό. Πλήθος από βάρκες καουτσούκ κατέβαιναν τον ποταμό Στρυμόνα. Χωρίς νευρική κούραση, πρώτα βουλιάχησαν οι βάρκες (ούτε μια δεν πέρασε στην αντικρινή όχθη). Ύστερα χτυπήθηκαν τα άρματα μάχης. Την πρώτη αποτυχία του εχθρού την υποδέχεται από τους Έλληνες φαντάρους κύμα

Η εφημερίδα “Ακρόπολις” αναγγέλλει τον αποδεκατισμό των Γερμανών στο οχυρό Περιθώρι, 8 Απριλίου 1941. Την προηγούμενη, γερμανικός λόχος κατάφερε να εισχωρήσει στα υπόγεια έργα του οχυρού. Οι Έλληνες υπερασπιστές του οχυρού, καλά εκπαιδευμένοι από την περίοδο της ειρήνης, κατάφεραν να αποδεκατίσουν το γερμανικό τμήμα (φωτ.: Αρχείο ΕΛΙΑ)

ξέφρενης χαράς. Όμως σε λίγο ξαναφαινόταν τα στούκας. Ένα αντιαεροπορικό πολυβόλο, αφού σώριασε στην περιοχή του 4 στούκας, έφαγε ολόσωμη βόμβα και πολτοποιήθηκε μαζί με το προσωπικό του που το υπηρετούσε. Οι Γερμανοί επιτέθηκαν και με αλεξιπτωτα. Ολόκληρος λόχος κατέβηκε από τον ουρανό και άρχισε φοβερότατο παί

δεμα. Αέρια αποπνικτικά και δυναμίτες. Μέσα από τους αγωγούς του αερισμού των πολυβολείων έριξαν χειροβομβίδες καπνογόνες, για να αποπνίξουν τους φαντάρους. Τόσο πεισματικά πολέμησαν οι Έλληνες, ώστε ένα συγκρότημα, το Φυλάκιο 162, που κυριεύτηκε, έπεσε στα χέρια των Γερμανών μόνον αφού σκοτώθηκαν και οι 17 άντρες που αποτελούσαν τη φρουρά του.

Ο ήρωας Λοχίας Ίντζος

Το πολυβολείο που διοικούσε ο λοχίας Ίντζος, αφού εξάντλησε τα 33.000 φυσέκια του, οι Γερμανοί ανατίναξαν τη σκεπή του και μπήκαν μέσα. Αντίκρισαν καταγής τους υπερασπιστές του πληγωμένους. Ο Γερμανός ταγματάρχης ρωτά τον διερμηνέα του να του πει ποιος διοικεί το πολυβολείο. Ο Ίντζος παρουσιάζεται με το διερμηνέα. Ο ταγματάρχης ζητάει να μάθει τι βαθμό φέρει. «Λοχίας», απαντά. «Πες του να με ακολουθήσει».

Βγαίνουν έξω, εκεί που κείτονται οι 200 Γερμανοί νεκροί. Ο ταγματάρχης σταματά και δείχνει στον Ίντζο το μακάβριο θέαμα. «Μου σκότωσε τους καλύτερους στρατιώτες μου. Σε συγχαίρω», του λέει και του δίνει το χέρι. Ο Ίντζος στέκεται προσοχή και χαρετά στρατιωτικά. Αλλά διά μας, ο Γερμανός αλλάζοντας ύφος στρέφεται προς τον επιλοχία του και διατάζει: «Τουφέκισέ τον».

Όπως την περιγράφει ένας Γερμανός

Η ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΣΗ - ΡΟΥΠΕΛ

Η ΕΠΙΘΕΣΗ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΡΟΥΠΕΛ

«Οι λόχοι καθλωμένοι κάτω από το Ρούπελ δέχονταν τα συγκεντρωμένα πυρά των αμυνομένων τόσο πυκνά, ώστε αποκλειόταν η πραγματοποίηση και της παραμικρότερης προς τα εμπρός κινήσεως. Τα πυροβόλα, που συνόδευαν το πεζικό, είχαν αχρηστευθεί και οι απώλειες μεγάλωναν σε επικίνδυνο βαθμό. (Ανάμεσα σ' αυτούς που είχαν τεθεί εκτός μάχης ήταν ο διοικητής του τάγματος και ο υπασπιστής του). Παρά τον εντατικό βομβαρδισμό με πυροβολικά και αεροπλάνα, που είχε προηγηθεί, το οχυρό παρέμενε ανέπαφο...

(Παρά ταύτα,) ζοφερή και πολυαίμακτη υπήρξε για το (γερμανικό) σύνταγμα η πρώτη μέρα της επιθέσεως. Το πρώτο τάγμα είχε κυριολεκτικά αποδιοργανωθεί με σοβαρές απώλειες. Οι επιθέσεις του τρίτου τάγματος πνίγηκαν κυριολεκτικά στο αίμα. Τα περισσότερα

Σημαία του οχυρού Ρούπελ ρημαγμένη. Την είχε αποκομίσει ως λάφυρο Γερμανός στρατιώτης, ο οποίος την επέστρεψε μεταπολεμικά στη χώρα μας.

πυροβόλα εφόδου είχαν καταστραφεί. Καμιά ελληνική θέση δεν είχε καταληφθεί. Οι Έλληνες αμύνονταν γενναία...

Χωρίς αποτέλεσμα έμειναν και οι επιθετικές προσπάθειες της άλλης ημέρας. Τα σφοδρά πυρά των Ελλήνων προκάλεσαν τόσες απώλειες, ώστε τα (γερμανικά) τμήματα αναγκάστηκαν να οπισθοχωρήσουν...

Τα οχυρά του Ρούπελ έμειναν άθικτα ως την ώρα

που υπογράφηκε (από τη Στρατιά) η συνθηκολόγηση. Οι Έλληνες αμύνθηκαν άγρια, το πολεμικό φρόνημά τους δεν κάμφθηκε διόλου. Ούτε το ισχυρό πυροβολικό ούτε οι συνεχείς επιθέσεις των αεροσκαφών κατέτου εφορμήσεως έκαμψαν το ηθικό των υπερασπιστών τους...».

(Al. Buchner, «Η γερμανική εκστρατεία εις την Ελλάδα»)

Τα μετά τη συνθηκολόγηση με τους Γερμανούς

“ Ο νικητής τιμά τον ηττημένο!”

Οι Γερμανοί ζητάν να τους παραδοθούν τα σχέδια των οχυρών και τα αρχεία τους. Μα ούτε αυτά δεν υπάρχουν, οι φρούραρχοι τα έχουν κάψει αποθραδίζ. Τους δείχνουν καταγής τ' αποκαΐδια των χαρτιών. Οι πληρεξούσιοι φεύγουν κι αμέσως ύστερα ανεβαίνουν σε κάθε οχυρό οι Γερμανοί συνταγματάρχες των μονάδων που τα πολεμούσαν από κάτω. Αρχίζει τότε μια τελετή που δεν την περίμενε κανένας. Ο νικητής τιμά τον ηττημένο! Αντίθετα από τον ι-

ταλικό στρατό, ο γερμανικός δε φιλαργυρεύεται το θαυμασμό του, αν ο αντίπαλος τον αξίζει. Δεν κατεβάζουν την ελληνική σημαία από τα φρούρια, αφήνουν τα ξίφη στους Έλληνες αξιωματικούς, απαγορεύουν στους δικούς τους στρατιώτες να μπουν στις στοές ενόσω βρίσκονται μέσα φαντάροι. Παρατάσσουν ένα τιμητικό τάγμα στους πρόποδες κάποιου οχυρού και παρακαλούν το φρούραρχο (Έλληνα) να κατεβεί να το επιθεωρήσει (!!!)

«Ω νιάτα, που σας μέθυσαν τα τέσσερα κρασιά της Ομορφιάς, της Λευτεριάς, της Δόξας, της Πατρίδας, ποιος τάχα Μάρκος Μπότσαρης παντού σας οδηγά, ποιος τάχα Λεωνίδας;»

Σωτ. Σκίπης

Η ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΣΗ - ΡΟΥΠΕΛ

Ο θαυμασμός των αντιπάλων

Οι Γερμανοί μιλάν με απορία για την ελληνική άμυνα, που την χαρακτηρίζουν ως «μεγαλειώδη»... Η πενιχρότητα των όπλων που διάθεταν οι Έλληνες κάνει τον εχθρό να καταλάβει το ρόλο που έπαιξε η παλικαριά σ' αυτό τον αγώνα. Ο Γερμανός στρατηγός Μπαίμε, ο ίδιος που διεύθυνε τον κατά μέτωπο αγώνα, δεν πιστεύει τα μάτια του όταν βλέπει το Περιθώρι με 120 μόνο φαντάρους φρουρά να έχει πιάσει 300 Γερμανούς αιχμαλώτους. Αυτό τον κάνει να πει στο μέραρχό μας πως λυπάται ότι τέτοιος στρατός σαν τον ελληνικό δεν ήτανε σύμμαχος του Άξονα παρά αντίπαλος.

Σκλήρη καρδιά και "στρατιωτική αρετή"

Άλλος Γερμανός συνταγματάρχης που μαχόταν το Καρατάς, έδειξε στο φρούραρχο αυτού του οχυρού κάποιο λιβάδι, όπου το ελληνικό πυροβολικό είχε θερίσει το σύνταγμά του κατά μια νυχτερινή επίθεση και ζήτησε να γνωρίσει τον αξιωματικό που διεύθυνε με τόση ευθυβολία τα πυρά. Ο φρούραρχος Έλληνας έφερε τότε και του παρουσίασε ένα αμούστακο ανθυπολοχαγό του πυροβολικού που στάθηκε σε προσοχή. Ο Γερμανός τον διάταξε: «Ελάτε μαζί μου».

Και ξεκίνησε για το λιβάδι, εμπρός αυτός, πίσω το ανθυπολοχαγάκι που απορούσε τι θ' απογινόταν. Όταν κατέβηκαν στο πεδίο της σφαγής, είδαν τους άταφους

Γερμανούς ακόμα στη στάση που τους είχε βρει ο θάνατος, φριχτά ακρωτηριασμένους... Καμιά ανθρώπινη ψυχή δε θα έμενε ασυγκίνητη βλέποντας τέτοιο απαίσιο θέαμα.

«Ανθυπολοχαγέ», είπε ο Γερμανός συνταγματάρχης, δείχνοντας τους νεκρούς, «αυτό το μακελειό είναι έργο δικό σας. Σε μισή ώρα μέσα μου θανατώσατε τετρακόσιους άντρες. Σας συγχαίρω!» Και του έσφιξε το χέρι, ενώ ο Έλληνας αξιωματικός ανατρίχιασε απ' αυτό το πρωτάκουστο παράδειγμα σκληρής καρδιάς αλλά και στρατιωτικής αρετής.

(Το περιστατικό αυτό συνέβη βέβαια μετά τη συνθηκολόγηση.)

ΣΤΙΣ ΕΠΑΛΞΕΙΣ (Ω ΞΕΙΝ, ΑΓΓΕΛΕΙΝ)

Βάνδαλοι δεν πατούν
στην Ολυμπία,
στην Κνωσό,
στον Παρθενώνα.

Τ' αστροπελέκια των όπλων μας βροντούν
και των σπαθιών οι αστραπές τυφλώνουν.

Πού πάτε;

Από δω πέρα δεν περνάτε.

Κει κάτου είν' ο Μαραθώνας, τα Ψαρά,
τα κόκκαλα της Χάιδως και της Μόσχως,
τον Διάκον, των Τζαβελιτών και του Νικηταρά.

Στη γη με τα καλλίγραμμα βουνά,
που διθυράμβους λεν οι ανέμοι,
δεν περνάτε.

ΣΤ. ΜΠΟΛΕΤΣΗΣ

«Η ελληνική ψυχή άρχιζε να μπαίνει στο πένθος της κατοχής.
Στο μέτωπό της, πάνω στα αίματα, είχε σκαλώσει ένα κλωνάρι δάφνης».

(Αγγ. Τερζάκης)

Πώς οι γερμανοί ανανεώνουν τον όρκο τους

Ο ήλιος, αφού ανέβηκε στην κορυφή τ' ουρανού, στάθηκε μια στιγμή εκεί. Τέτοια ώρα, μεσημέρι, εγκατάλειψαν οι φαντάροι τα οχυρά. Οι Γερμανοί που τους σεβάστηκαν, τους άφησαν να φύγουν με τον οπλισμό τους, μόνοι, ως τις Σέρρες, όπου θα περίμεναν διαταγές.

Η συνοδεία τους κατηφόριζε τις χωματοπλαγιές του Ρούπελ αμίλητη, βαδίζοντας αργά, χωρίς ελαφράδα στα γόνατα τα κομμένα...

Πάλι η Ελλάδα θα σταυρωνόταν τώρα, πάλι η ύπαρξή της θα παιζόταν κορώνα - γράμματα για τρίτη φορά... Αχ, με πόση λαχτάρα γυρίζει ολοένα ο νους τους στα τέσσερα μερόνυχτα που, ελεύθεροι, κρατούσαν εκείνη την άφοβη άμυνα. Πώς την είπε ο Γερμανός στρατηγός; «Μεγαλειώδη». Έτσι την είπε.

Καθώς πορεύονται προς τις Σέρρες βλέπουν σ' ένα λοφάκι μαζεμένους φαντάρους και καπνό ν' ανεμίζεται στον καθάριον ουρανό...

Εκεί γύρω στη φωτιά είναι συγκεντρωμένο ένα τμήμα του 26ου συντάγματος, αυτού που κατά τη μάχη υπερασπιζόταν το Λύσσε ως πεζικό επιφανείας κι είχε μαθήσει μια μεραρχία αλπίνων που αγωνιζόταν να το ξεκολλήσει από τις θέσεις του. Να ο διοικητής του 26ου περιτοιχισμένος από τους βαθμόφορους. Να ο αρχιμανδρίτης του που βάζει τα ιερά άμφια.

«Θα λειτουργηθούμε», εικάζει κάποιος κι η ιδέα πως θα κοινωνήσουν με τα θεία τους παρηγορεί. Βγάζουν τα πηλίκιά τους, σταυροκοπιούνται κι ακούν με κατάνυξη τις ευχές που αρχίζει να ψέλνει ο παπάς. Ύστερα προβάλλει στο κέντρο ο υπασπιστής κρατώντας τη σημαία του συντάγματος τυλιγμένη στο μαύρο μουσαμά της. Την ξεσκεπάζει και την αφήνει ελεύθερη στο ελαφρό αεράκι...

«Προσοχή!», διατάζει ο διοικητής.

Οι φαντάροι τεντώνουν τα ξενεφριασμένα κορμιά τους, οι αξιωματικοί κάνουν το σχήμα. Ο υπασπιστής τότε κατεβάζει το ιερό λάβαρο στη φωτιά, ενώ ο παπάς ευλογεί αυτόν τον περήφανο πολεμικό οδηγό. Το μεταξωτό πανί αργεί ν' αποκαεί, γίνεται στάχτη σιγά, πολύ σιγά. Το θέαμα της γαλανόλευκης που εξαφανίζεται κάνει τους παρόντες να ριγήσουν.

Ούτ' ένας δεν έμεινε αδάκρυτος... Το κλάμα τους έχει μεγαλοπρέπεια γιατί είναι ομαδικό. Μα το διακόπτει ο αρχιμανδρίτης:

«Σηκώστε το χέρι, ορκιστείτε», τους λέει.

Τον υπακούν, κι εκείνος αρχίζει:

«Ορκίζομαι...»

«Ορκίζομαι!» λένε όλοι μαζί.

«Ότι δε θα ησυχάσω...»

«Ότι δε θα ησυχάσω!»

«Ότι θα δώσω το αίμα μου...»

«Ότι θα δώσω το αίμα μου!»

«Για να εκδικηθώ και να ελευθερώσω την πατρίδα...»

«Για να εκδικηθώ και να ελευθερώσω την πατρίδα!» βροντοφωνούν αξιωματικοί και στρατιώτες.

Ο όρκος αυτός φουσκώνει από όνειρα τις στενεμένες καρδιές τους κι όταν ξαναπαίρνουν το δρόμο των Σερρών, αισθάνονται σα ζωογονημένοι. Τώρα έχει βρει πάλι σκοπό η ζωή τους.

Ποιος είχε σταλάξει στις καρδιές του στρατού μας και των Ελλήνων του '40 το μοναδικό δίδαγμα της αυτοθυσίας; Η ράτσα (η φυλή).

Αυτή ένωσε μπροστά στον κίνδυνο τους Έλληνες, όλους τους Έλληνες χωρίς εξαίρεση κι όταν τα χιόνια σταμάτησαν την προέλαση του στρατού μας στην Αλβανία. Σε μια εποχή που μεγάλα

Συνέχεια στη σελ. 177

Θαυμασιός και Ευγνωμοσύνη

Σας ευγνωμονούμε

ΟΙ ΓΑΛΛΟΙ

«...Ως φιλόσοφος ευγνωμονώ πρώτα πρώτα αυτή τη γη του φωτός (την Ελλάδα) για τον Πλάτωνα και τον Αριστοτέλη. Αλλά η ευγνωμοσύνη μας δε σταματάει στο παρελθόν. Το αδάμαστο θάρρος, με το οποίο ο ελληνικός λαός αντιμετώπισε την άγρια πλημμύρα των στρατιών του Χίτλερ, έδειξαν στον κόσμο πως έμενε πιστός στην ιστορία του.»

Ζακ Μαριταίν, Φιλόσοφος και Ακαδημαϊκός

«Στο όνομα όλων των Γάλλων απευθύνω... στον ελληνικό λαό το χαιρετισμό του θαυμασμού και της πίστης μας σ' αυτόν.

Οι Έλληνες που ξεσηκώθηκαν για μιαν ακόμα φορά για να σώσουν την ανεξαρτησία τους, δίνουν στον κόσμο ένα παράδειγμα αντάξιο της αρχαίας παράδοσής τους...».

Στρατηγός ΝΤΕ ΓΚΟΛ

ΟΙ ΑΓΓΛΟΙ

«Η γενναιότητα και η αποφασιστικότητα των Ελληνικών στρατευμάτων τα οποία έλαβαν μέρος εις τα επιχειρήσεις αυτές εκέρδισαν τον θαυμασμόν όλων των ελευθέρων λαών του κόσμου.»

Ο Άγγλος Υπουργός των Εξωτερικών Ήντεν

«Το γενικό συμπέρασμα είναι ότι οι Έλληνες στάθηκαν ικανοί να αντιμετωπίσουν τη μεγάλη αριθμητική και υλική υπεροχή των επιτιθεμένων και να επιτύχουν έτσι την πλήρη συντριβή της μεγαλύτερης Ιταλικής επιθέσεως. Θα ήθελα δε όλοι οι Άγγλοι να αντιληφθούν και να εκτιμήσουν τη σημασία αυτή του μεγάλου πολεμικού κατορθώματος του Ελληνικού στρατού.»

Σύριλ Φωλλς (Στρατιωτικός Κριτικός και Λοχαγός)

ΟΙ ΡΩΣΟΙ

«Πολεμήσατε άοπλοι εναντίον πάνοπλων και νικήσατε, μικροί εναντίον μεγάλων και επικρατήσατε. εν ήταν δυνατό να γίνει διαφορετικά, διότι είστε Έλληνες.

Κερδίσαμε χρόνο, για να αμυνθούμε. Ως Ρώσοι και ως άνθρωποι σας ευγνωμονούμε.»

Ραδιοφωνικός Σταθμός Μόσχας

Σας Θαυμάζουμε

Το Στρατηγείο του Χίτλερ ανακοίνωσε:

«Εκλεκτά ελληνικά στρατεύματα υπεράσπισαν με εντελώς εξαιρετικό ηρωισμό τα οχυρά της γραμμής Μεταξά. Προκλήθηκαν έτσι συγκρούσεις από εγγύτατη απόσταση τόσο πείσμονες κι έντονες, όσο δεν είχαν πραγματοποιηθεί ως τώρα σε κανένα άλλο πολεμικό μέτωπο...».

Στις 4 Μαΐου 1941 **ο ίδιος ο Χίτλερ**, μιλώντας στο γερμανικό Ράιχσταγ για την εκστρατεία στα Βαλκάνια, είπε:

«Η ιστορική δικαιοσύνη με υποχρεώνει να διαπιστώσω ότι απ' όλους τους αντιπάλους μας ο Έλληνας στρατιώτης ιδίως πολέμησε με ύψιστο ηρωισμό και αυτοθυσία... Συνθηκολόγησε μόνο όταν η συνέχιση της αντίστασης δεν ήταν πλέον δυνατή και δεν είχε κανένα λόγο.»

Το Συμπέρασμα

«Το αποτέλεσμα της αντιστάσεως της Ελλάδας επί ένα εξάμηνο... υπήρξε εξαιρετικά σημαντικό για το συμμαχικό αγώνα. Η επιβράδυνση της ενάρξεως της γερμανικής επιθέσεως κατά της Ρωσίας και οι συνέπειες της επιβραδύνσεως αυτής για την όλη έκβαση του πολέμου οφείλονται στην ελληνική αντίσταση.»

Το μέγα κι ένδοξο αυτό έργο οφείλεται στις ελληνικές ένοπλες δυνάμεις και το Ελληνικό Έθνος πρέπει να κατέχεται από αισθήματα περηφάνιας για τον τιτάριο αυτόν αγώνα και με ευλάβεια να τον διαφυλάξει ως υποθήκη ενός αλησμόνητου παρελθόντος.»

Αλ. Παπάγος, «Ο πόλεμος της Ελλάδας 1940-1941»

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΧΑΡΑΣ και δημιουργίας

Η 11 Σεπτεμβρίου, έναρξη της νέας σχολικής χρονιάς! Είχαμε και φέτος την εξαιρετική τιμή και την ευλογία της επίσκεψης του Σεβ. Μητροπολίτη μας κ. Διονυσίου, ο οποίος τέλεσε και την ι. Ακολουθία του Αγιασμού και μας μίλησε εύστοχα και πνευματικά. Τόνισε πόσο σημαντική είναι η ανάγκη για μελέτη από τους νέους στην εποχή μας, εποχή αποπροσανατολισμού και ήσωνος προσπάθειας. Του εκφράζουμε το βαθύ σεβασμό και τις πολλές ευχαριστίες μας. Οι ευχές που μας έδωσε για προκοπή μας στα γράμματα θα μας συνοδεύουν στη διάρκεια όλης της χρονιάς!...

Η σχολική μας κοινότητα μεγάλωσε.

Νέοι μαθητές και μαθήτριες πήραν τις θέσεις τους στις τάξεις μας. Η χαρά μας είναι μεγάλη. Τους ευχόμαστε ό,τι καλύτερο και παράλληλα τους κάνουμε - ως «παλιοί» - και την υπόδειξη: Παιδιά, πάρτε τη φοίτηση στο σχολείο σαν ευκαιρία πνευματικής προόδου. Δέστε τα μαθήματα με ευχάριστη διάθεση. Μελετάτε με όρεξη και επιμονή. Το πρόγραμμα άρχισε κα-νο-νι-κά, συστηματικά, χωρίς stand by. It is running!

Πολύ μας χαροποίησε και μας συγκίνησε

η ανταπόκριση των παιδιών της Σερβίας και μάλιστα του Σχολείου της πόλης Nis στην επικοινωνία που προκαλέσαμε πέρσι. Η Διευθύντρια μας παρουσίασε τις πρώτες μέρες αυτά που έλαβε το σχολείο μας μετά τη λήξη της περσινής σχολικής χρονιάς, ως δείγμα ευχαριστίας και φιλίας: δώρα φτιαγμένα από τα παιδιά, την ευχαριστήρια επιστολή του Διευθυντή και του Συλλόγου Καθηγητών, μια σερβική σημαία, καθώς και μια προτομή του Μ. Κωνσταντίνου, που μας παραξένεψε. Ο βυζαντινός αυτοκράτορας γεννήθηκε στην πόλη τους Nis, τη βυζαντινή Ναϊσό, γεγονός που τους κάνει να νιώθουν υπερήφανοι.

Αφιέρωμα στην επέτειο του 1922 και μάλιστα στη Σμύρνη ή-

Αταν το εκπαιδευτικό - εκδήλωση που παρακολουθήσαμε στο σχολείο στα μέσα του Σεπτεμβρίου. Μέσα από κείμενα και προβολή ακούσαμε συγκλονιστικές μαρτυρίες Ελλήνων για τη ζωή και τα βάσανά τους στη γη της Μ. Ασίας και ακολουθήσαμε τα βήματα του Στρατού μας στα χώματα που από την αρχαιότητα ήταν ελληνικά. Γνωρίσαμε έτσι και μια σελίδα της ιστορίας μας σχεδόν άγνωστη για μας τους μαθητές.

Δεν είναι μόνο ο ενθουσιασμός των συμμαθητών μας για τον «Πυρσό»! Από γονείς και φίλους, από γνωστούς και αγνώστους καταφτάνουν για το περιοδικό μας επαινετικά σχόλια. Δε το κρίβουμε. Χαιρόμαστε που η δουλειά μας προσελκύει το ενδιαφέρον, διαβάζεται και αναγνωρίζεται και από τρίτους. Ευχαριστούμε για τα καλά τους λόγια. Μας δίνουν κουράγιο. Αισθανόμαστε ευγνώμονες που το σχολείο μας μας δίνει τη δυνατότητα να συμμετέχουμε και να ασκούμαστε σε ένα τομέα που και τώρα μας προσφέρει πολλά και αύριο, πιστεύουμε, περισσότερα.

Ο Παρατηρητής και η παρέα του

Πιλοδομική

Τα ιδανικά των νέων του έπους του '40 και οι νέοι της σημερινής Ελλάδας

Την ελληνική εποποιία του 1940 - 41 επιτέλεσαν οι νέοι εκείνης της εποχής, που είχαν μεγαλώσει με τα ιδανικά της Πίστης και της Πατρίδας. Πίστευαν πως ο άνθρωπος πρέπει να αγωνίζεται συνεχώς κάτω από το φως των υψηλών ιδανικών του. Ελάχιστοι ήταν τότε οι νέοι στη χώρα μας που είχαν παρασυρθεί από τις υλιστικές θεωρίες του Μαρξισμού και του Νίτσε και είχαν αρνηθεί τα ιερά της φυλής τους.

Η «λεβεντογενιά» του '40 πίστευε στην ανάδειξη της με τον προσωπικό μόχθο. Είχαν όλοι ως στόχο τους τη φιλοπατρία και την αλληλοβοήθεια αναμεταξύ τους. Για την υπεράσπιση της ελευθερίας της Πατρίδας θυσιάζαν το ατομικό συμφέρον και εν ανάγκη έδιναν και τη ζωή τους. Την έννοια ελευθερία την ένιωθε ο νέος πρώτα ως υπερνίκηση του εγωκεντρισμού και της απόλαυσης της σάρκας και στη συνέχεια ως θυσία χάρη της οικογένειας, της πατρίδας και της θρησκείας.

Το δυνατό σύνθημα «Ελευθερία ή Θάνατος» δεν το είπαν πρώτα τα παλικάρια της Πίνδου. Αυτά το παρέλαβαν από τη σειρά όλων των προγόνων που θυσιάστηκαν για την Ελλάδα στο Μαραθώνα και τη Σαλαμίνα, στην υπεράσπιση του Βυζαντίου και κατά την Ελληνική Επανάσταση του 1821, στους πολέμους του 1912 - 13 και είπαν το «νυν υπέρ πάντων αγών».

Συμπερασματικά πρέπει να αναφερθεί ότι οι λεβέντες του '40 τρέφονταν με το αγνό γάλα της πατρογονικής μας κληρονομιάς και ακριβώς γι' αυτό βρήκαν τη δύναμη και ύψωσαν το θάνατο ΟΧΙ, με αποτέλεσμα να συντρίψουν τις σιδηρόφρακτες φασιστικές μεραρχίες του Μουσολίνι.

***

Και τώρα προβάλλει μπροστά μας το ερώτημα: Οι σημερινοί νέοι διαπνέονται από τα ίδια ιδανικά της γενιάς του '40; Έχουν ανεπτυγμένο το αίσθημα της φιλοπατρίας και της θυσίας πρώτα με τον προσωπικό αγώνα κατά των κατωτέρων ροπιών και με την ανιδιοτελή διάθεση να πολεμήσουν «υπέρ βωμών και εστιών» εγκαταλείποντας όλα τα τερπνά της ζωής, όταν τους καλέσει η Πατρίδα προς υπεράσπισή της; Είναι ποτισμένοι μ' εκείνο το:

«Για του Χριστού την πίστη την αγία και της Πατρίδος την ελευθερία γι' αυτά τα δύο πολεμώ κι αν δεν τα αποκτήσω, τι μ' ωφελεί να ζήσω;»

Παρατηρώντας ο μελετητής την καθημερινή ζωή των σημερινών νέων, χωρίς δυσκολία εξαγάγει το

συμπέρασμα ότι τα ιδανικά της φυλής μας τρεμοσβήνουν μέσα στις ψυχές τους. Έχουν κυριολεκτικά αλλοτριωθεί. Και στη θέση των ιδανικών που γεννούν το θαύμα της Αλβανίας του '40 έχουν εμφιλοχωρήσει στοιχεία ξένα, στοιχεία ωφελιμισμού, φιλοτομαρισμού κ.τ.ό.

Για να αναστηλωθούν τα ιδανικά της φυλής μας μέσα στην απροσανατόλιστη γενιά μας πρέπει να συντελεσθεί μια «πνευματική επανάσταση». Και ποιοι οι πρωτεργάτες και συντελεστές αυτής της Επανάστασης; Νομίζω ότι πρέπει να είναι όλοι εκείνοι, μικροί και μεγάλοι, που είναι ακόμη ζωντανοί και δεν τους έχει νεκρώσει το εγώ, ο ωχαδελφισμός, η αδράνεια.

Δημ. Αθ. Κασέτος
Γ' Λυκείου

Η Κύπρος στην εποποιία του 1940-41

Νιώθω χαρά όταν σκέφτομαι στην Ελλάδα όπου ζω ότι κατάγομαι απ' την Κύπρο. Η οικογένειά μου βρίσκεται στη Λάρνακα. Όταν έρχονται οι Εθνικές Επέτειοι (όπως η Μεγάλη Ελληνική Επανάσταση του '21 ή η Ελληνική Εποποιία του '40 - '41) ζω και εγώ, μαζί με τα ελληνικά νιάτα που καιει μέσα τους η φλόγα της πίστης και του πατριωτισμού, ακριβώς τον ίδιο ενθουσιασμό, ανεξάρτητα αν άλλα κατοχικά στρατεύματα υπήρχαν τα χρόνια εκείνα στη γενεαίά μου.

Ο Κυπριακός λαός το 1940, κάτω από την αγγλική κατοχή, συγκλονίστηκε και αυτός από το ιστορικό ΟΧΙ του πρωθυπουργού της Ελλάδας και συμμετείχε ολόψυχα - υλικά και πνευματικά - στον πόλεμο κατά της φασιστικής Ιταλίας. Βρίσκω πολύ επίκαιρο και δυνατό τεκμήριο να σας αφηγηθώ ένα χαριτωμένο και συνάμα συγκινητικό επεισόδιο που συνέβη σ' ένα χωριό της Κύπρου το φθινόπωρο του 1940:

Ένας γάμος είχε τελειώσει στην εκκλησία και η οικογενειακή πομπή με επικεφαλής τους νεόνυμφους κατευθυνόταν στο σπίτι του γαμπρού. Κάποια στιγμή η πομπή συναντήθηκε με τρεις αγνώστους κυρίους που φαίνονταν από το ντύσιμό τους ότι ήταν ξένοι. Ένας από την πομπή με την διάθεση της ελληνικής φιλοξενίας τους ρώτησε τι ήθελαν. Σε λίγο από στόμα σε στόμα μαθεύτηκε η αιτία της επίσκεψής τους. Αμέσως οι νεόνυμφοι σταμάτησαν καθώς και όλοι οι άλλοι. «Τι ζητάτε;» ρώτησε η νύφη. «Έρανο για τον πόλεμο που μας κήρυξαν οι Ιταλοί», της απάντησαν.

Και μεμιάς σηκώνει η νύφη το λευκό της πέπλο,

χρυσά

βγάξει τα χρυσά σκουλαρίκια από τ' αυτιά της και καλώντας τους τρεις κυρίους τους τα παραδίνει. «Εγώ δεν κρατώ λεφτά αυτή την στιγμή», τους είπε. «Δίνω όμως τα χρυσά σκουλαρίκια μου». Τότε χωρίς καμία συνεννόηση άρχισαν όλοι, άνδρες και γυναίκες, να προσφέρουν εκεί στο δρόμο ό,τι μπορούσαν. Οι τρεις ξένοι έκλαψαν απ' τη συγκίνησή τους, όμως και όλων τα μάτια είχαν βουρκώσει ...

Το επεισόδιο αυτό είναι εξακριβωμένο και αυθεντικό.

Σαν τελευταίο αναφέρω ότι η Κύπρος συμμετείχε κι αυτή στον πόλεμο του '40 με 33.000 παλικάρια στον αγγλικό και στον ελληνικό στρατό. Και απ' τους στρατιώτες μας έπεσαν ή τραυματίστηκαν στο πεδίο της μάχης 2.300! Πώς να μη νιώθω κι εγώ υπερήφανη για την καταγωγή μου, κυρίως όταν γιορτάζουμε την Εθνική Επέτειο 1940 - 41;

**Μελ. Χ. Ηλία
Β' Λυκείου**

Μηνήμες από τη Δερβιτσάνη του 1940-41

Μου δίνεται η ευκαιρία να σας πληροφορήσω πως όταν έρχονται οι Εθνικές Εορτές της 25ης Μαρτίου και της 28ης Οκτωβρίου, η Δερβιτσάνη της Βορείου Ηπείρου, κωμόπολη απ' την οποία κατάγομαι, ντύνεται με τον πιο λαμπερό τρόπο στα ελληνικά γιορταστικά της χρώματα. Ο πανηγυρισμός των επετείων αυτών προσλαμβάνει, χωρίς καθόλου να θέλω να υποτιμήσω τον εορτασμό στον ελλαδικό χώρο, λαμπρότερο και πιο ενθουσιώδη χαρακτήρα, απ' ό,τι στην Ελλάδα.

Δεν θα ήταν άσκοπο να καταθέσω στους συμμαθητές, τους φίλους και γενικότερα σε όσους θα διαβάσουν το τεύχος μερικά στοιχεία του τόπου μου από το Έπος του 1940 που σε πολλούς δεν θα είναι γνωστά.

Τη Δερβιτσάνη ελευθέρωσε ο ελληνικός στρατός στις 6 Δεκεμβρίου 1940. Η υποδοχή που έγινε στους Έλληνες στρατιώτες (όπως έχουμε ακούσει από τους παππούδες μας, 2-3 από τους οποίους ζουν ακόμη) ήταν κάτι το απεριγράπτο. Σ' όλη την κωμόπολη κυμάτιζε η γαλανόλευκη και οι κάτοικοι με αλαλαγμούς χαράς και με δάκρυα υποδέχθηκαν τον ελληνικό στρατό. Πολλοί παραχώρησαν τα σπίτια τους για στέγη, για ζεστασιά και διατροφή των στρατιωτών και πολλοί από τους προγόνους μου πήγαν στο μέτωπο για να πολεμήσουν. Στης θειας Ευδοξίας Ράιδου το σπίτι, που ήταν στην πλατεία, εγκαταστάθηκε το αρχηγείο της 8ης Μεραρχίας. Έμεινε στον τόπο μας ο ελληνικός στρατός περισσότερο από τέσσερις μήνες.

Η γιαγιά Ευδοξία με καύχηση μας έλεγε: «Εγκαταστάθηκε το Διοικητήριο στο δικό μας σπίτι, γιατί ήταν το κατάλληλο κτίριο και γιατί ήμασταν βάσιμοι άνθρωποι». Οι μήνες που παρέμεινε ο Ελληνικός Στρατός κοντά μας ήταν για όλους τους Βορειοηπειρώτες μήνες λευτεριάς. Τους ζήσανε σαν ένα απίστευτο όνειρο χαράς, που όμως δυστυχώς δεν μπόρεσε να κρατήσει περισσότερο γιατί, όταν επιτέθηκε η Γερμανία στην Ελλάδα (Απρίλιος 1941), ο Ελληνικός Στρατός διατάχθηκε να υποχωρήσει. Έφυγε από την Δερβιτσάνη στις 7 Απριλίου 1941, Μ. Εβδομάδα. Η θεια Ευδοξία θυμάται: «Πλησίασα τότε τον Δεμέστιχα και τον ρώτησα: -Φεύγετε τώρα; Άραγε θα μας ξαναέρθετε; -Ναι, ναι. Ελπίζουμε γρήγορα, απάντησε ο Δεμέστιχας».

Ποιος θα μπορούσε να πιστέψει πως ούτε και εν έτει 2008 η Βόρειος Ήπειρος δεν έχει απελευθερωθεί από τους Αλβανούς... Εμείς πάντως ζούμε σαν Ελληνόψυχοι είτε στην Δερβιτσάνη είμαστε, είτε στα χώματα της Ελλάδας μένουμε. Κι ακόμη ελπίζουμε...

**Στ. Ν. Ράιδος
Β' Λυκείου**

Συνέχεια από τη σελ. 173

κράτη κλονίστηκαν κι είχαν διαλυθεί οι στρατοί τους, η φωνή της ράτσας οδήγησε τους δικούς μας φαντάρους να πολεμήσουν σα να είχαν αναστηθεί από την ίδια την αρχαία Αθήνα.

Όσοι παρευρέθηκαν στους αγώνες της Αλβανίας ή του Ρούπελ σχημάτισαν μian απράνταχτη πίστη στο μέλλον της φυλής μας. Αν δεν διδαχτούμε όμως την ομόνοια και την αυταπάρνηση από τους ήρωες εκείνους, τότε θα χάσουμε

ό,τι πολυτιμότερο μας έδωσε το χυμένο αίμα τους. Αλίμονο αν πιστέψουμε πως θα λείψουν ποτέ οι εχθροί από το δρόμο της Ελλάδας. Κι ας γίνει η ιστορία του Ρούπελ αστέρι για να μας οδηγεί πώς πρέπει ν' αντιστεκόμαστε στους εχθρούς της, όσο μεγάλοι κι αν είναι.

(Απόπασμα από το έργο «Ρούπελ» του Χρ. Ζαλοκώστα)

Πώς είδαν τον πόλεμο οι Έλληνες γελοιογράφοι

ΑΠΟΡΙΑ ΙΤΑΛΩΝ

Για εξήγησέ μου, ρε Γκιουζέππε! Τι ήθελε να πει ο Μουσσολίνι; Εμείς θα μπαίναμε στην Ελλάδα ή οι Έλληνες στην Αλβανία;

Μήνυμα του Ντούτσε πρός τους "Έλληνας

ΤΟΥ Κ. Θ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗ

«Έλληνες!
Αχάριστοι Έλληνες!
Αχόρταγοι Έλληνες!

Για σταθείτε, βρε παιδιά, να τα βάλουμε κάτω. Τι ζητάτε τέλος πάντων από μένα; Ό,τι θέλατε, σας το 'κανα. Θέλατε να μην μωω στο έδαφός σας. Δεν μπήκα. Θέλατε να φύγω απ' την Πίνδο; Έφυγα. Θέλατε την Κορυτσά, την πήρατε. Θέλατε το Αργυρόκαστρο, το πήρατε. Θέλατε τους Αγίους Σαράντα, τους πήρατε. Θέλατε τη Χειμάρρα και την Κλεισούρα, τις πήρατε κι αυτές. Γκρινιάζατε για τον Πράσκα, τον έπαψα. Γκρινιάζατε για τον Σοντού, τον φάγατε κι αυτόν. Τώρα πάτε να φάτε και τον Καμμαλλέρο και θα τον φάτε, γιατί η λαιμαργία σας δεν έχει όρια. Δεν σας άρεσε ο γαμπρός μου, τον έπαψα κι αυτόν εξαιτίας σας. Τι άλλο θέλετε; Τα έχετε με το στρατό μου. Αλλά κι αυτός σας αγαπά, σας λατρεύει. Απόδειξη ότι δεν σας πολεμά, αλλά σας παραδίδεται. Τι μεγαλύτερο δείγμα αλτρουισμού θέλετε;

(του Θ. Ι. Σακελλαριδου, από το περ. «ΑΕΡΑ!»)

Να αναγγείλετε στον Ιταλικό λαό, ότι ο Ντούτσε παίρνει αυτή τη στιγμή τον καφέ του στην Αθήνα...

(του κ. Κ. Μπέζου)

Ο Μπέζος, από τα παλιά ονόματα της γελοιογραφίας, σχολιάζει την υπερφίαλη δήλωση του Μουσσολίνι που έμεινε μόνο όνειρο.

Ιταλικό ανακοινωθέν: Η βροχή και η κακοκαιρία μας ημποδισε την προέλασιν.

Γελοιογραφία Ν. Κατσανάκη

Πες του Μουσσολίνι πως ο καφές που παρήγγειλε να πει στην Αθήνα έχει παγώσει.

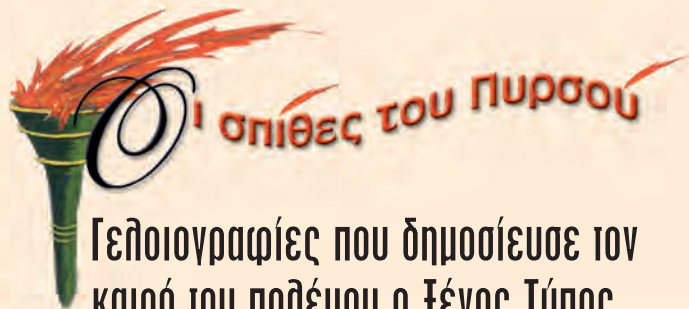
(του κ. Κ. Μπέζου)

ΙΤΑΛΙΚΟΣ ΣΤΟΛΟΣ

Ποτέ δεν εναυμάχησεν.
Φευ! Τι απελπισία.
Απέθανεν ο ατυχής
Απ' την ακινησία!..

Μ. Χ. ΚΩΝΣ

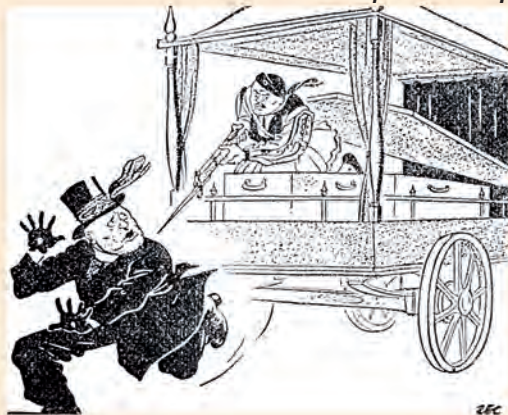

Γελοιογραφίες που δημοσίευσε τον καιρό του πολέμου ο Ξένος Τύπος

Ο Μουσσολίνι καίγεται στη φλόγα του ελληνικού θάρρους.

(Γελοιογραφία αγγλικής εφημερίδος του καιρού του πολέμου)

Το πάθημα του πεθαμενατζή Μουσσολίνι με τη νεκρανάστασι της Ελλάδος.

Σκίτσο της "Νταιήλυ Μίρρορ" τον καιρό της Κατοχής

Battle Royale

Γελοιογραφία στην Charleston Gazette

ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΤΟΥ ΑΦΙΕΡΩΜΑΤΟΣ (Την έρευνα, τις επιλογές από τα κείμενα, τις διασκευές, τη σύνταξη)

Συνεργάστηκαν, πέρα της Διεύθυνσης, και οι πιο κάτω μαθητές και εκπαιδευτικοί:

Κατσέτος Δημ., Γ΄ Λυκείου
Πούλης Νεκτάριος, Γ΄ Λυκείου
Ηλία Μελάνη, Β΄ Λυκείου
Ράιδος Στέλιος, Β΄ Λυκείου
Κάτσας Νικόλαος, Εκπαιδευτικός
Αντωνοπούλου Αρετή, Εκπαιδευτικός
Ματσούκα Χριστίνα, Εκπαιδευτικός

Βοηθήματα του αφιερώματος

Ελληνική Εποποιία 1940-41, Άγγ. Τερζάκη Πίνδος, Χρ. Ζαλοκώστα
Ρούπελ, Χρ. Ζαλοκώστα

Άσμα ηρωικό & Πένθιμο για τον χαμένο ανθυπολοχαγό της Αλβανίας, Οδ. Ελύτη
Αιχμάλωτοι, Ι.Μ. Παναγιωτόπουλου
Το πνεύμα του Μετώπου, Δ.Κ. Σβολόπουλου

Ο πόλεμος της Ελλάδας 1940-41, Αλ. Παπάγου

Η Μάχη της Ελλάδας, Θεοφ. Παπακωνσταντίνου

Ιστορία της Νεώτερης Ελλάδας, Δ. Α. Κόκκινου

Ιστορία της Κατοχής, Δημ. Γατόπουλου
Το έπος του 1940-41, Α. & Β. Κωστόπουλου

28 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1940, έκδ. περ. «ΕΥΘΥΝΗ»

Αναφορά στο 1940, Ευστ. Χ. Μπάστα
Επτά Ημέρες εφ. «Η Καθημερινή», 26 - 10 - 1997 και 7 - 4 - 2002

Το Επταχώρι, Δημ. Τσίγκαλου, Θεσ/νίκη 1979

Χαρακτικά της Κατοχής και της Αντίστασης, Χρ. & Π. Κολιαλή

«Ζωή του Παιδιού», τόμ. 9

Εγκυκλοπαιδικόν Λεξικόν «Ηλίου», τόμ. Ελλάς

Σας κορυφές της Πίνδου

Πάνω εκεί στις Πίνδου μας τις κορυφές,
που θαρρείς τ' αστέρια φιλούνε,
κάθε νύχτα λίγες αχνές μορφές
τα πυκνά σκοτάδια ερευνούν.

Της Πατρίδας πάντα πιστοί φρουροί
τον εχθρό να 'ρθεί καρτερούνε_
είναι λίγοι, μα τους πολλούς νικούν
και απ' τη γη μας πέρα τους πετούν!

Το Μηνιαίο περιοδικό των Εκπαιδευτηρίων «Ο ΠΥΡΣΟΣ»

Διατίθεται δωρεάν από τα εξής βιβλιοπωλεία:

ΚΟΡΙΝΘΟΥ:

“ΒΙΒΛΙΑΓΟΡΑ”, Εθν. Αντιστάσεως 60

-“ΚΟΥΚΙΔΑ”, Απ. Παύλου 64,

-ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΣ, Εθν. Αντιστάσεως 12

ΛΟΥΤΡΑΚΙΟΥ:

-ΑΝΤΩΝΙΟΥ - ΜΑΡΟΥΣΗ, πλ.ατεία 25ης Μαρτίου

-ΜΠΙΝΙΑΡΗΣ, πλ.ατεία 25ης Μαρτίου

ΜΕΓΑΡΩΝ:

-“JOHNNY’ S”, Γ. Μαυρουκάκη 31,

-“ΣΥΜΠΛΕΓΜΑ”, Γ. Σχινά 51

-“ΒΙΒΛΙΟΚΟΣΜΟΣ”, Ραγκαβή 41

- ΣΑΛΤΑΣ, 28ης Οκτωβρίου 113

ΚΙΑΤΟΥ: - ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΣ, Κήραιοθένους 9

ΛΟΥΤΡΩΝ: -ΒΕΡΓΙΔΗΣ, Λ. Επιδάουρου 256